

Kristdemokraternas budget för 2025

EN HÅLLBAR REGION MED KÄRNVERKSAMHETERNA I FOKUS

STHLM

Innehåll

Inriktning och vision	4
Sammanfattning ekonomiskt läge.....	5
En sjukvård med människovärdet i centrum.....	6
Utmaningar i hälso- och sjukvården.....	7
Ökad kontinuitet i primärvården	7
1177 Vårdguiden	9
Informationskampanj om vården i regionen	10
Vaccin för att undvika sjukdom	10
Kompetensförsörjning för kvalitetssäker vård.....	11
Behov av bättre arbetsmiljö och personalpolitik	12
Forskning och kunskapsstyrning utvecklar vården	13
Vårdkapaciteten behöver öka	15
Fler vårdplatser behövs	15
Utreda sammanhållen sjukvård och omsorg i Nynäshamn	16
Kommunalisera hemsjukvården	16
Rusta stockholmsvården för fler äldre.....	16
Silviahems-certifiera mottagningar.....	18
Bättre vård vid bensjörhet	18
Högspecialiserad vård räddar liv	19
Cancervård i framkant.....	20
Tidig upptäckt räddar liv.....	21
Kvinnosjukvård.....	22
Värna förlossningsvården	22
Endometriosisvården behöver stärkas	22
Akutsjukhusen	23
Akutmottagning och vård för våldtagna	24
Prehospital vård	25
Vården för postinfektiosa tillstånd behöver stärkas	26
Psykisk hälsa	26
Samlad barn- och ungdomshälsovård.....	26
Förebygg självskador och självmord	27

Möjliggör för gruppterapi för fler.....	28
Neddragningar i ätstörningsvården och vuxenpsykiatri bekymrar	28
Stödpersonersättningen behöver höjas	29
Vårdval där det är ändamålsenligt	29
Rädda nödvändig habilitering, rehabilitering och hjälpmedel	30
Idéburen vård	31
Kollektivtrafik	32
En trygg kollektivtrafik	33
En innovativ kollektivtrafik med ett smart biljettsystem	37
En tillgänglig kollektivtrafik.....	39
En färdtjänst att lita på	41
Anropsstyrd kollektivtrafik.....	42
En levande pendelbåts-och skärgårdstrafik.....	43
Framtidens hållbara trafik.....	44
Trängselskatt	44
Regional utveckling för en attraktiv och hållbar tillväxtregion	45
Effektivisera den politiska organisationen kring klimat-och regionplaneområdet...45	
Bredbandsutbyggnad för en levande landsbygd och skärgårdsmiljö	45
Trygga och utveckla flygets möjligheter.....	46
Säkerställ pålitliga förbindelser till och från Stockholm	46
Ökad säkerhet och beredskap.....	47
Region Stockholms hållbarhetsarbete	48
Inkludera kärnkraft som energislag i Region Stockholms verksamheter.....	48
Stärk satsningar på resursoptimering och cirkulära materialflöden	48
Hårdare krav vid upphandlingar för att påverka utsläpp av CO2 och miljögifter	49
Utfasning av icke-nödvändiga och minskning av nödvändiga kemikalier	49
Långsiktiga investeringar i kollektivtrafiken och alternativa drivmedel	49
Regionens fastigheter	50
Långsiktigt strategiskt perspektiv.....	50
Energibesparing.....	50
Ökad uthyrning	50
Digitalisering av fastigheter.....	50

Effektivare upphandlingar	51
Bekämpa den växande välfärdsbrottsligheten	51
Kultur.....	53
Fortsatt stöd till kulturen med fokus på regionens kärnuppdrag.....	53
Stärk satsningar på bibliotek och läsfrämjande aktiviteter	53
Folkbildningen	53
Slopa enprocentsregeln för kultursatsningar vid nybyggnation.....	54
Utveckla Kultursamverkansmodellen	54
Bilaga 1 - Förändringsförslag.....	56
Bilaga 2 - Tabellverk Kristdemokraternas förslag till budget 2025 samt plan för åren 2026-2027	58

Inriktning och vision

Kristdemokraternas budget för Region Stockholm grundar sig i en djup respekt för våra gemensamma resurser och tillgångar. Både Sverige och Region Stockholm befinner sig i vad som förhoppningsvis är slutet av en svår tid där kostnaderna ökat snabbt och köpkraften urholkats, främst på grund av den höga inflationen. Det finns också stora osäkerheter kring framtiden, inte minst en orolig omvärld som har en stor påverkan även på regionens ekonomi. Den nuvarande regeringen, bestående av Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna med stöd av Sverigedemokraterna, har en grundmurad omsorg för Sverige och vår välfärd. Regeringen har skjutit till kraftiga stöd, delvis i form av sektorsbidrag rakt in i sjukvården som ger en större flexibilitet för regionen som mottagare att faktiskt använda pengarna där de gör mest nytta inom hälso- och sjukvården. Detta har varit av stor betydelse för Region Stockholm.

Att som vänsterstyret ständigt kräva mer pengar från regeringen utan att först ta ansvar för sina egna åtaganden, är något av ett dubbelspel. Trots stora reserver samlade i ladorna och en välskött och välordnad administration som överlämnats av oss i tidigare styre har de ansett sig behöva höja skatten, priset på SL-kortet och även patientavgifter.

Sammantaget skjuter vänsterstyret över ansvaret för besparingarna på invånarna i stället för att ta tag i det kaos som de själva har orsakat genom överdriven administration i form av egenregi-hemtagningar, omorganisationer och nedläggning av fungerande verksamheter samt trafikneddragningar. Samtidigt skyller de sina tillkortakommanden på att regeringen inte skjuter till än mer medel. Alltsammans, utan att på ett patientsäkert sätt och utan några konsekvensanalyser, kunna peka på hur vården ska ges i stället, hur resenärer ska planera sina resor eller fortsatt välja att resa kollektivt.

Kristdemokraterna föreslår en budget som fokuserar på kärnverksamheterna, skapar långsiktigt goda villkor för sjukvårdens personal och som ser till att regionens invånare får sänkt regionalskatt. Genom tydliga prioriteringar vill vi stärka primärvårdens roll som navet i sjukvårdssystemet och därigenom skapa en vård med patienten i centrum. Tydliga satsningar på personalens arbetsmiljö och fortbildning skapar långsiktigt utrymme för att bygga ut primärvården och tillskapa fler vårdplatser.

Stockholms kollektivtrafik behöver stärkas, inte försvagas. Därför satsar vi 400 miljoner mer än styret på köpt trafik, inte minst för att kunna öka antalet busslinjer och turtätheten efter vänsterstyrets neddragningar. För att underlätta vardagen och ekonomin för kollektivtrafikens resenärer föreslår Kristdemokraterna att det införs ett pristak, s.k. capping, som gör att enkelbiljetter omvandlas till dags- eller månadskort när man betalat upp till motsvarande pris.

Sammanfattning ekonomiskt läge

Konjunkturinstitutets prognos från september pekar mot att inflationen (KPIF) i Sverige hamnar runt 1,8 procent 2024. Den låga inflationen och inflationsförväntningarna har lett till ytterligare en penningpolitisk omläggning med flera sänkningar av styrräntan som i mitten av 2025 förväntas vara 1,75 procent. Inflationen har sedan juni 2024 varit under Riksbankens mål om 2% och beräknas ligga kvar under 2024 och 2025.

Trots den sjunkande inflationen kvarstår Sveriges ekonomiska utmaningar. Prognoserna visar att lågkonjunkturen hänger kvar längre än beräknat, och tillväxten förväntas vara fortsatt svag under 2025. Offentliga investeringar kan mildra nedgången, men strukturella problem på arbetsmarknaden, såsom långtidsarbetslöshet och matchningsproblematik mellan utbud och efterfrågan på kompetens, förblir stora hinder. Sverige har över en längre period tappat i relativt välstånd, mätt som BNP per capita och BNP per arbetad timme och vi ligger nu runt genomsnittet i flera viktiga konkurrensfaktorer. Regeringen genomför nu långsiktigt viktiga satsningar på infrastruktur, forskning och innovation för att på lång sikt stärka den svenska konkurrenskraften. En produktivitetskommission arbetar också med ytterligare förslag och regeringen genomför skattesänkningar som också kommer att få positiva effekter på tillväxten och arbetsmarknaden.

För Regionen Stockholms ekonomi förväntas pensionskostnaderna minska avsevärt under de kommande åren. För 2024 är pensionskostnaderna prognostiserade till cirka 13,7 miljarder kronor, men de beräknas sjunka till 6,8 miljarder kronor under 2025. Detta innebär en minskning med 6,9 miljarder kronor, vilket lättar på det ekonomiska trycket för regionen. Denna utveckling är i linje med tidigare budgetplaner och ger regionen bättre möjligheter att hantera sina ekonomiska resurser på lång sikt. Under 2023 och 2024 var pensionskostnaderna högre än förväntat på grund av inflationsdrivna ökningarna, men dessa kostnader förväntas avta betydligt framöver.

Denna kostnadsminskning innebär också att regionen får större ekonomisk handlingsfrihet, vilket kan komma att frigöra resurser för investeringar i andra prioriterade områden, såsom hälso- och sjukvård samt kollektivtrafik. De tillfälligt högre pensionskostnaderna under 2023 och 2024 orsakades huvudsakligen av inflationens inverkan på pensionsutbetalningarna, samt omställningen till ett premiebestämt pensionssystem. Förändringen till detta system, där arbetsgivaren sätter av en fast summa till de anställdas tjänstepensioner varje månad, har dock medfört en långsiktig stabilisering av pensionskostnaderna.

Dessutom innebär de minskade pensionskostnaderna att regionens buffert i form av resultatutjämningsreserven kan skyddas, vilket är viktigt i tider av osäkerhet och långsammare ekonomisk tillväxt. Denna buffert ger regionen möjligheter att hantera framtida ekonomiska nedgångar eller oväntade kostnader, utan att behöva göra stora nedskärningar i viktiga samhällsfunktioner.

Sammantaget, genom att pensionskostnaderna minskar under 2025, kommer regionen att ha en starkare ekonomisk ställning, vilket möjliggör en fortsatt hög kvalitet i offentlig verksamhet, samtidigt som det ger utrymme för nödvändiga investeringar och förbättringar inom kärnverksamheten.

Kristdemokraterna motsatte sig redan vid förra budgetbeslutet vänsterstyrets beslut att höja regionens skattesats. Detta eftersom kostnadstrycket innehöll stora tillfälliga pensionskostnader. När dessa nu dessutom minskar ser vi det som helt naturligt att genomföra en återgång av den gamla skattesatsen om 12.08, inte minst för att stötta hushållen som tampats med urholkad köpkraft de senaste två åren.

En sjukvård med människovärdet i centrum

En fungerande hälso- och sjukvård är välfärdens kärna. Kristdemokraterna anser att hälso- och sjukvården ska utgå från att varje människa är unik och att alla människor har samma absoluta och okränkbara människovärde. För Kristdemokraterna genomsyrar förhållningssättet att systemen finns till för människan, inte tvärtom. Utöver liv och hälsa är trygghet, tillit och självbestämmande viktiga värden att verka för i hälso- och sjukvården. Det innebär att man inom vården ska ha en helhetssyn på människan som tar hänsyn till såväl kroppsliga som själsliga och andliga behov.

Subsidiaritetsprincipen – att beslut ska fattas på den nivå som är närmast de som berörs av dem – är central inom kristdemokratin. För att skapa en så god vård som möjligt tror vi att fler beslut ska föras ut från politiken och tillbaka till professionen i sjukvården. De som arbetar inom sjukvården ska känna att de har såväl mandat som ansvaret att vara med och utforma morgondagens sjukvård. Vi vill skapa ett arbetsklimat där varje medarbetare känner en lust och ett ansvar att vara med och utveckla och förbättra hälso- och sjukvården. Kristdemokraterna menar att hälso- och sjukvården ska vara solidariskt finansierad och behovsstyrd.

En hälso- och sjukvård byggd på människovärdes- och behovsprincipen kräver prioriteringar. Med detta följer en avgränsning mot de åtaganden som inte omfattas av en solidarisk finansiering. Sådana insatser bör den enskilde själv välja, finansiera och prioritera. Den solidariskt finansierade hälso- och sjukvården ska vara ändamålsenlig och kostnadseffektiv, säker för patienterna och baserad på kunskap och beprövad erfarenhet. Vår gemensamma hälso- och sjukvård ska kännetecknas av kvalitet, mångfald och valfrihet. Flera olika vårdgivare kan stimulera till nytänkande och tillföra vården nya dimensioner. Privata, kooperativa och ideellt drivna alternativ ska ges förutsättningar att utvecklas.

Vården ska vara jämlik och tillgänglig för hela befolkningen. Även människor som har svårt att nyttja sin valfrihet ska ha tillgång till en god, trygg och värdig vård. Varje människas absoluta och okränkbara människovärde ska präglade ramar, regler och praktik inom det medicinsketiska området.

Utmaningar i hälso- och sjukvården

Enligt Region Stockholms nya befolkningsprognos beräknas befolkningen i länet öka med omkring 137 000 personer eller 6 procent fram till 2033. Andelen personer 80 år och äldre väntas öka med drygt 44 procent. Stockholmarna lever allt längre, de överlever sjukdomar som inte tidigare gått att bota och den digitala utvecklingen gör att det ställs allt högre krav på att patienterna blir alltmer delaktiga i sin egen vård. Den förändrade demografin gör att vårdbehoven under kommande år förväntas öka, samtidigt som stora pensionsavgångar väntar bland hälso- och sjukvårdens personal. En stor utmaning är att behålla personal i regionen och attrahera rätt kompetenser till rätt vårdnivå. För att hälso- och sjukvården ska fungera väl framöver behövs satsningar på fler medarbetare, med rätt utbildning och kompetens. För att det ska vara möjligt krävs en bättre arbetsmiljö och rimliga arbetsvillkor inom hälso- och sjukvården.

Tack vare vårdutveckling och forskning kan många svåra sjukdomar behandlas, med livslång vård som följd. Växande vårdbehov och större möjligheter att behandla ställer frågan om prioriteringar och vad som ska ingå i det offentliga åtagandet. Samtidigt som det kan leda till bättre vårdresultat finns det utmaningar med missvisande eller felaktig medicinsk information på nätet. För att ny evidens ska få genomslag behöver personalen vara delaktig i det lokala förankrings- och förändringsarbetet. De behöver själva vara övertygade för att vidareutveckla sitt arbetssätt.

En stor utmaning för hälso- och sjukvårdens finansiering i Stockholm är det kommunala utjämningsystemet. Kristdemokraterna anser att utjämningsystemet ska finansieras via statsbudgeten så att Region Stockholm ges full rådgivning över de egna skatteintäkterna. Det krävs för att skapa en långsiktig ekonomisk planering. Avgifterna för det kommunalekonomiska utjämningsystemet förväntas totalt uppgå till drygt 18 miljarder kronor under perioden 2025-2027. Det kommunalekonomiska utjämningsystemet försämrar avsevärt Region Stockholms förutsättningar att bedriva verksamhet.

Kristdemokraterna prioriterar kärnverksamheterna och de satsningar vi föreslår syftar till att effektivisera vården så att vi förbättrar omhändertagandet men också hushållar med resurserna. Kristdemokraterna vill förebygga ohälsa och erbjuda god vård i tid.

Ökad kontinuitet i primärvården

Primärvården och inte minst vårdcentralerna ska vara navet i hälso- och sjukvården. För att klara sitt breda uppdrag behöver primärvården ökade resurser och större andel av hälso- och sjukvårdens budget. Vårdcentralerna behöver även förutsättningar för att kunna planera sina resurser långsiktigt.

Att säkerställa en god tillgänglighet och ökad kontinuitet i primärvården är avgörande för att klara framtidens vård. Därför är det viktigt att alla länets invånare är listade på en fast och namngiven läkare som ansvarar för patienten. Denna bör vara specialist eller blivande specialist i allmänmedicin. Det är dock inte realistiskt eller ekonomiskt

försvarbart att genom den så kallade passiva listningen genomföra detta under ett år. Passiv listning är ett viktigt verktyg för att säkerställa att alla invånare får tillgång till en fast läkarkontakt, vilket i sin tur bidrar till både ökad kontinuitet och trygghet inom primärvården. Att ha en fast och namngiven läkare innebär att patienten får vård av en person som känner till deras sjukdomshistoria och kan erbjuda mer personlig och effektiv vård över tid. Detta stärker inte bara relationen mellan läkare och patient, utan bidrar också till bättre vårdresultat och minskar onödig vårdkonsumtion genom att tidigt upptäcka och hantera hälsoproblem. Forskning visar tydligt att kontinuitet i läkarkontakt minskar behovet av akutsjukvård och minskar dödligheten.

Genom passiv listning kan fler invånare få möjlighet till fast läkarkontakt, vilket har ett värde i att det styr mot en mer strukturerad vårdkedja och bättre användning av vårdens resurser. Dessutom fungerar passiv listning som ett sätt att utbilda befolkningen om var de bör vända sig när de är sjuka, vilket kan minska trycket på akutsjukvården och andra mer resurskrävande vårdinstanser. Genom att invånarna vet vem deras ansvariga läkare är och var de kan söka vård, kan vården bli mer tillgänglig och effektiv, särskilt för kroniskt sjuka och äldre patienter som behöver kontinuerlig uppföljning.

Kristdemokraterna vill säkerställa att genomförandet av passiv listning sker på ett långsiktigt och hållbart sätt, och därför föreslår vi en årlig satsning om 100 mkr. Detta ger utrymme för att gradvis bygga ut systemet och säkerställa att tillräckligt med allmänläkare, både specialister och blivande specialister, finns tillgängliga för att möta behoven i länet. På så sätt kan vi förbättra vårdkvaliteten och samtidigt effektivisera primärvården för att möta framtidens krav.

Att invånarnas hälsa har förbättrats samtidigt som vårdkonsumtionen ökar, både totalt sett och per capita, visar på en ohållbar utveckling. Därför vill Kristdemokraterna öka andelen kapiteringsersättning i primärvården, vilket exempelvis innebär att vårdcentraler i större utsträckning ska få ersättning efter antalet listade patienter som de har. Det innebär även att vårdcentralers incitament till att få fler att lista sig ökar, samt för att arbeta proaktivt och preventivt.

För att uppnå målet att alla ska vara listade hos en läkare, behöver vårdcentralerna rimliga förutsättningar. Därför bör ett listningstak per läkare på max 1 500 införas i ett första skede. Vi välkomnar handlingsplanen för fast läkarkontakt för att nå 1 100 listade patienter per specialist i allmänmedicin i enlighet med Socialstyrelsens riktvärde men menar att det måste följas upp med ökade satsningar på vårdcentralerna och att förbättra förutsättningar för kompetensförsörjningen. Arbetsmiljön behöver bli bättre på vårdcentralerna, fler behöver utbildas till allmänspecialister och det behöver skapas bättre förutsättningar att arbeta heltid.

En palett av åtgärder, utöver planer och listningstak, behövs för att komma dit. Vi vill se en satsning på att specialistläkare inom områden det inte råder brist inom ska ges möjlighet att dubbelspecialisera sig inom allmänmedicin med bibehållen specialistlön.

Det har skett framgångsrikt i region Sörmland och Skåne. För att fler ska kunna göra ST inom allmänmedicin behöver även dessa ST-läkare prioriteras när de ska få sina randningsplaceringar. Vården, och inte minst primärvården, måste styras tydligare mot kontinuitet och sammanhållighet. Vi vill även utreda förutsättningarna för jouröppna vårdcentraler.

Differentierade patientavgifter kan få en positiv effekt kopplat till vårdflödet. Besök på vårdcentralen där man är listad bör därför bli billigare, samtidigt som det bör bli något dyrare att gå till andra vårdgivare där man inte är listad, exempelvis nätläkare. Därför föreslår vi en sänkning av patientavgiften med 25 kronor/besök på vårdcentralen där man är listad till 225 kronor och digitala såväl som fysiska besök där man inte är listad bör uppgå till 300 kronor. Vänsterstyret dubbelbestraffar stockholmarna när de väljer att utöver skattehöjning även höja patientavgiften till 275 kronor.

Under den förra mandatperioden har närakuter införts för att framför allt avlasta akutmottagningarna på akutsjukhusen. Antalet besök på närakuterna har ökat stadigt sedan införandet, men effekterna har inte blivit så stora som förväntat överallt i regionen. Dessutom förekommer det att patienter först behöver gå till sin vårdcentral, för att sedan bli hänvisade till närakuten och slutligen remitterade till akuten. Det belastar vården och den enskilde i onödan.

Kristdemokraternas vill att närakuternas resurser ska föras in under primärvårdsnämnden (PVN) och låta vårdcentralerna inom en närakuts geografiska område få ansvar för vården. Genom att centralisera ansvaret till primärvården kan vi skapa en mer sammanhållen och effektiv vårdstruktur, där patienterna får kontinuerlig och snabb vård utan att behöva skickas mellan olika enheter. Syftet är att få en förbättrad kontinuitet med mindre rundslussning av patienter mellan enheter, samt att tillföra än mer resurser till primärvården för att få den att utvecklas ytterligare.

1177 Vårdguiden

Kristdemokraterna i Region Stockholm vill reformera sjukvårdsupplysningen 1177 för att förbättra tillgängligheten och effektiviteten i vården. Målet är att flytta resurser från 1177:s verksamhet under dagtid till vårdcentralerna, där patienter skulle kunna få rådgivning direkt från vårdpersonal som har en bättre kännedom om deras medicinska bakgrund. Det skulle i praktiken ske genom att vårdcentralerna får ansvar för 1177 under dagtid, så att det blir enklare väg in till vården. Detta skulle öka kontinuiteten i vården och förbättra kvaliteten på de beslut som tas i samband med rådgivningen. Genom att vårdcentralerna tar större ansvar för telefonrådgivningen kan vården anpassas mer efter patientens individuella behov, vilket i sin tur minskar risken för onödiga hänvisningar till akutmottagningar. Ett system där patienterna primärt får råd och vård från sina egna vårdgivare, kan öka både tryggheten och tilliten till vården.

Under kvällar, nätter och helger behövs fortfarande 1177 centralt som en väg in till vården. På så sätt kan sjukvårdsupplysningen fortsätta erbjuda en viktig tjänst utanför

vårdcentralernas öppettider, men resurserna skulle användas mer effektivt under dagtid genom att flyttas till primärvården. Detta förväntas minska trycket på akutvården, eftersom vårdcentralerna bättre kan hantera patienters behov och frågor utan att behöva hänvisa dem till akutmottagningar för enklare fall.

En sådan omfördelning av resurser skulle också bidra till att skapa ett mer integrerat vårdssystem där patientens hela vårdkedja hanteras av en och samma vårdgivare. Genom att vårdcentralerna får ett utökat ansvar för rådgivning och uppföljning, kan man bättre utnyttja den lokala vårdens kapacitet och kompetens, samtidigt som vården blir mer patientcentrerad och anpassad efter individuella förutsättningar.

Vi anser också att de idéburna vårdaktörerna ska synliggöras, så att det ska bli lättare att finna dessa på exempelvis 1177.

Informationskampanj om vården i regionen

Vi Kristdemokrater ser ett stort behov av att Region Stockholm genomför en informationskampanj om hur vårdsystemet fungerar, genom ett fysiskt informationsblad som skickas ut till alla hushåll i regionen, likt MSB:s utskick "Om kriget eller krisen kommer". Många invånare upplever osäkerhet kring var de ska vända sig när de behöver vård, vilket leder till att fel delar av vården belastas och väntetiderna förlängs.

Informationsbladet ska på ett enkelt och överskådligt sätt beskriva vilka vårdalternativ som finns, hur man söker vård och hur man hittar rätt instans i olika situationer. Informationsbladet ska inkludera information om passiv listning, som ger fler invånare möjlighet till fast läkarkontakt och därmed stärker kontinuiteten i vården. Den ska även innehålla tydlig information om när man bör kontakta vårdcentralen, när rådgivning via 1177 är lämpligt, och i vilka fall akutmottagningen är det rätta valet. Genom en tydlig och lättillgänglig informationskampanj kan vi öka kunskapen och tryggheten hos invånarna, samtidigt som vi avlastar vårdsystemet och ser till att resurserna används på ett effektivt sätt.

Vaccin för att undvika sjukdom

Vaccin är det effektivaste medlet för att uppnå hälsa och undvika sjukdom. Alla barn i Sverige erbjuds idag vaccination mot elva svåra sjukdomar. Många av de sjukdomar som omfattas av barnvaccinationsprogrammet är ovanliga i Sverige idag, men kan förekomma i andra länder. Mässling är ett exempel.

Kristdemokraterna vill att en större andel barn vaccineras. När tillräckligt många är vaccinerade så upphör sjukdomen att cirkulera. Då skyddas även de som av olika skäl inte kan vaccinera sig. Det kan dels ske genom riktade kampanjer, som redan idag genomförs, och tillgänglig information på olika språk och för olika funktionsnedsättningar.

Antalet anmälda fall av fästingburen hjärninflammation (TBE), har ökat senaste åren och cirka en tredjedel av fallen finns i Stockholms län. Majoriteten av de som insjuknar är helt ovaccinerade. Nu väljer vänsterstyret att från och med 2025 erbjuda TBE-vaccination till länets treåringar. Det är en bra början, men vi menar att avgiftsfri TBE-vaccination bör erbjudas alla barn och unga 3–18 år, för att skydda mot svår sjukdom. Det är en jämlikhetsfråga att alla barn och unga erbjuds samma möjlighet. För att kunna erbjuda TBE-vaccination med samtliga doser till alla barn och unga 3–18 år avsätter vi ytterligare 100 miljoner kronor för 2025.

Kristdemokraterna menar att det även behövs ett hållbart regionalt vaccinprogram för äldre och har därför initierat den utredning som pågår. Tyvärr går arbetet långsamt och vi menar att vänsterstyret måste prioritera frågan om äldrevaccin. I dag erbjuds alla över 65 år i Region Stockholm kostnadsfri vaccination mot pneumokocksjukdom samt årlig kostnadsfri vaccination mot säsongsinfluensa. Täckningsgraden för vaccination mot säsongsinfluensa behöver höjas eftersom den, enligt uppgifter från Vaccinera, endast ligger på drygt 50 procent. Vaccination mot pneumokocker är det fortsatt få som tar. Samtidigt behöver fler vaccin inkluderas i vaccinprogrammet för äldre. Vilka vacciner som ska ingå behöver utredas, men det kan exempelvis handla om vaccin mot bältros, covid-19 eller förbättrat grundskydd mot difteri, stelkramp och kikhosta.

Kristdemokraterna yrkar:

- Sänk patientavgiften med 25 kronor/besök på vårdcentraler där man är listad till 225 kronor och digitala såväl som fysiska besök där man inte är listad bör uppgå till 300 kronor
- Avsätta 100 miljoner kronor mer för passiv listning
- låta vårdcentralerna i närakutens geografiska område få ansvar för vården
- Resurser från sjukvårdsupplysningen 1177 under dagtid omfördelas till vårdcentralerna
- 1177:s verksamhet under kvällar och helger, då vårdcentralerna är stängda ska upphandlas
- Synliggör de idéburna aktörerna så att det ska bli lättare att finna dessa i exempelvis 1177
- Genomföra en informationskampanj till regionens hushåll för att bättre informera om hur man söker rätt vård
- Intensifiera arbetet med att införa äldrevaccinationsprogram
- Inför avgiftsfri TBE-vaccination till alla barn och unga, 3–18 år (100 mkr)

Kompetensförsörjning för kvalitetssäker vård

Region Stockholm är en av Sveriges största arbetsgivare och de anställda är regionens allra främsta tillgång. Regionen behöver bli bättre som arbetsgivare för att få personal att trivas och utvecklas. För att vårdraket ska bli mer attraktivt och för att erfarenhet ska premieras är det angeläget att de anställda inom hälso- och sjukvården erbjuds tid

för fortbildning och väsentligt förbättrad arbetsmiljö. För att säkra behoven framöver behöver antalet AT, BT och ST-platser fortsatt öka. Eftersom AT kommer att fasas ut är det viktigt att regionen säkerställer att antalet BT ökar i tillräcklig omfattning.

Målet ska vara en god kompetensförsörjning så att medarbetarna inte ska behöva gå ned i arbetstid för att de inte orkar arbeta heltid. Vårdplatser ska inte behöva stängas på grund av personalbrist som vid underbemanning eller sjukdomsbortfall.

En betydande del av arbetet inom sjukvården fylls av administrativa arbetsuppgifter och tar tid ifrån det nära patientarbetet. Många administrativa arbetsuppgifter har ett gott syfte i att mäta utfall och förbättra kvalitet. Problemet är när administration av vårdpersonal sker till bekostnad av patientkontakt och minskad vårdproduktion. Därför behöver det vara färre administrativa arbetsuppgifter och en större andel bör avlastas av kvalificerad administrativ personal, såsom medicinska sekreterare.

Stockholm har, sett ur ett nationellt perspektiv, en stor andel vård som bedrivs i privat regi. Utbildningsinsatserna speglas dock inte inom det privata i relation till den vård de producerar. När alltmer vård sköts av privata aktörer behöver också vårdutbildningarna följa med. När vården blir alltmer specialiserad kommer det samtidigt finnas ett ökat behov av samordnande roller som både kan arbeta med ett patientnära helhetsperspektiv.

En sjukvård med hög kvalitet förutsätter välutbildade och kompetenta medarbetare. När vården är pressad av för få kollegor i kombination med många som väntar på vård får ofta fortbildningen för medarbetarna i vården stryka på foten. Ska man kunna upprätthålla kompetensen behöver fortbildningen prioriteras.

Regeringen har tillsatt en utredning om fortbildning för vårdpersonal. Exempelvis har bristen på reglerad fortbildning för läkare påtalats under lång tid av både Läkarförbundet och Läkaresällskapet. Enligt en rapport som Läkarförbundet presenterat fick läkare i Sverige i snitt 4,2 dagar extern fortbildning år 2022, vilket är en halvering sedan 2004. Utredningens resultat ska presenteras under våren 2025.

Behov av bättre arbetsmiljö och personalpolitik

Att behålla personal i regionen och attrahera rätt kompetenser till rätt vårdnivå är av avgörande betydelse för Region Stockholm. För att hälso- och sjukvården ska fungera väl framöver behövs satsningar på fler medarbetare, med rätt utbildning och kompetens. Vi behöver exempelvis säkerställa att vårdgivarna i större utsträckning deltar i utbildningsuppdraget, att medarbetare ges möjlighet till delade tjänster för att orka jobba kvar, att även den fysiska arbetsmiljön är god. Samtidigt behöver den administrativa bördan på vårdpersonalen minska och en större andel avlastas av kvalificerad administrativ personal.

Kristdemokraterna ser arbetsmiljön som en av de viktigaste faktorerna för att behålla och attrahera rätt kompetens inom hälso- och sjukvården i Region Stockholm. Vi tror på

att öka vårdpersonalens inflytande över sin arbetsmiljö, i enlighet med subsidiaritetsprincipen, där beslut fattas så nära verksamheten som möjligt. Detta för att vårdpersonalen själva, med sin direkta erfarenhet och närhet till patienterna, bäst kan identifiera vilka insatser som krävs för att förbättra arbetsmiljön. Mer makt åt vårdens medarbetare är början på förbättrad arbetsmiljö.

En god arbetsmiljö kan se olika ut beroende på arbetsplatsens specifika förutsättningar. Exempelvis kan det handla om att säkerställa bra schemaförutsättningar, minska antalet individer som varje chef ansvarar för, skapa tid för fortbildning och minska administrativa krav. Genom att vårdpersonalen får mer makt över arbetsmiljöbeslut kan vi skapa en flexibel arbetsmiljö som anpassas efter de unika behov som finns på varje enskild arbetsplats.

I dagens system ser vi en tendens där offentliga förvaltningar spenderar hela sin budget årligen av rädsla för att ett överskott skulle leda till en minskad budget för kommande år. Detta motverkar effektiv resursanvändning och hindrar långsiktiga förbättringar. Vi Kristdemokrater menar att detta måste förändras.

Vi föreslår en reform där 50% av ett eventuellt överskott inom vårdens verksamheter återinvesteras direkt i verksamheten och används till insatser som vårdpersonalen själva prioriterar, exempelvis förbättringar av den fysiska arbetsmiljön, utbildningsinsatser eller avlastning av administrativa uppgifter. Genom att ge vårdpersonalen direkt inflytande över resurserna skapar vi en struktur där medarbetarna kan utveckla och förbättra sina egna arbetsvillkor, vilket leder till högre trivsel, ökad motivation och bättre vård för patienterna.

En annan central del av våra förslag är satsningen på fortbildning. Vi vill säkerställa att vårdpersonal har schemalagd tid för kompetensutveckling och fortbildning, för att kontinuerligt stärka och upprätthålla deras kunskaper. Detta möjliggör en anpassning av kompetensen efter verksamhetens behov och ökar personalens möjligheter att utvecklas i sina yrkesroller, något som vi ser som avgörande för att skapa en attraktiv arbetsplats.

Med dessa förändringar får vi både en effektivare resursanvändning och stärker vårdens medarbetare i deras dagliga arbete. Genom att öka personalens inflytande och ge dem verktyg och resurser att forma sin arbetsmiljö, bygger vi en vårdorganisation där personalen trivs, utvecklas och där vården kan levereras med hög kvalitet och engagemang.

Forskning och kunskapsstyrning utvecklar vården

Kristdemokraterna arbetar för att Stockholms län ska vara en internationellt ledande region för forskning, innovation, Life Science och utveckling. Forskningen i regionen utvecklar verksamheterna till nytta för patienterna samtidigt som länets attraktionskraft stärks. Forskning banar väg för bättre diagnostik, vård och hälsa.

Forskningen ska vara bred och fri, samtidigt som det är viktigt att forskningen möjliggör för kunskap inom områden med idag otillräckliga kunskapsstöd. Det kan exempelvis handla om sällsynta diagnoser, hur diagnostisering och behandling av vissa sjukdomar kan skilja sig åt mellan män och kvinnor eller forskning kring sjukdomar som i större utsträckning drabbar kvinnor. En viktig del för att stärka forskning och utveckling inom primärvården sker inom Akademiskt Primärvårdscentrum.

Kunskapsstyrningen spelar en viktig roll i att stödja vårdgivarna i att använda bästa tillgängliga kunskap samt utveckla och förbättra tidig upptäckt och fullföljande behandling. Risker finns dock att kunskapsstyrningen lägger sig som en våt filt över verksamheterna när allt fler råd och riktlinjer tas fram över tid, vilka ofta kan vara svårnavigerade eller till och med motsägelsefulla.

Hälso- och sjukvårdens begränsade resurser måste värnas och här behövs ansvarstagande både vad gäller över- och underdiagnostik. Genom att införa Kloka Kliniska Val menar vi att det finns goda förutsättningar för att mönstra ut så kallad lågvårdevård som inte gör nytta i hälso- och sjukvården. Resurser ska prioriteras till dem som bedöms ha mest nytta av åtgärderna. Detta bygger på ett riktigt personcentrerat förhållningssätt. Genom att styra hälso- och sjukvården mot långsiktig hållbarhet med minskat resursslöseri kan vi uppnå ökad kvalitet i vården.

Regeringen har genom uppdrag till Socialstyrelsen förstärkt arbetet med och implementeringen av Kloka kliniska val i vården på ett nationellt plan. Det är viktigt att regionerna tar vid det arbetet och stöttar implementeringen i vården. På samma sätt bör även administration som sker inom sjukvården som inte skapar värde, s.k. lågvårdeadministration, fasas ut för att frigöra tid och resurser.

Kristdemokraterna yrkar:

- Sjuksköterskor ska ges möjlighet till specialistsjuksköterskeutbildning på betald arbetstid
- Region Stockholm ska satsa på att öka antalet vårdbiträden och undersköterskor för att avlasta annan vårdpersonal och stärka vårdkvaliteten
- Antalet AT-, ST- och BT-platser ska öka för att möta behovet av specialistläkare
- Utred vilka krav regionen ställer och bör ställa på administration, med syfte att minska den administrativa bördan
- Antalet medarbetare som varje chef ansvarar för ska minska för att förbättra arbetsmiljön och ledarskapet
- Att specialistläkare inom specialiteter där det inte råder brist ges möjlighet att dubbelspecialisera sig inom allmänmedicin med bibehållen specialistlön.
- Egenägd vård som uppvisar överskott har rätt att behålla 50% av överskottet för att investera i förbättrad arbetsmiljö
- Vårdpersonal ska ha schemalagd tid för fortbildning för att upprätthålla och utveckla sin kompetens.

Vårdkapaciteten behöver öka

Kristdemokraterna ser ett behov av att vårdkapaciteten i såväl regionen som hela landet behöver öka. Därför föreslår regeringen miljardtillskott till regionernas hälso- och sjukvård i syfte att öka vårdkapaciteten och korta vårdköerna som tillåtit växa under alltför lång tid. I budgetpropositionen för 2025 föreslår M, KD, L-regeringen fortsatta förstärkningar av hälso- och sjukvården i regionerna. Regeringen förstärker redan pågående satsningar på hälso- och sjukvården med drygt 3 miljarder kronor genom bland annat ett riktat sektorsbidrag, förstärkta medel med totalt 7,5 miljarder kronor till att öka vårdkapaciteten och ytterligare medel till inrättandet av en nationell vårdförmedling. Dessa satsningar och tidigare aviserade medel uppgår sammanlagt till cirka 18 miljarder kr till hälso- och sjukvården, exklusive psykiatri, för 2025.

Samtidigt som M, KD, L-regeringen miljardsatsar på ökad vårdkapacitet i landet genomgår stockholmsvården just nu en omställning. De styrande partierna S, C, MP och V har genomfört omfattande förändringar och nedläggningar inom flera vårdval, 110 geriatriska vårdplatser stängs, ambulanssjukvården har övertagits i egen regi för att nämna några exempel. Nedläggningen av vissa vårdval innebär att uppskattningsvis 1 000 vårdanställda hos privata vårdgivare blir utan arbete.

Hyrstoppet har kraftigt minskat inhyrningen av sjukvårdspersonal, vilket är positivt utifrån att vi vill se kontinuitet och fler fast anställda medarbetare. Antalet medarbetare i egen regi har ökat kraftigt under det gångna året, exempelvis med drygt 600 sjuksköterskor jämfört med år 2023. Ökningen beror dock inte enbart på att fler väljer att arbeta i vården. Det beror också på att verksamheter, såsom ambulanssjukvård, övertagits i egen regi. I samband med det överfördes 250 sjuksköterskor. Ska vårdkapaciteten kunna öka behövs fler medarbetare i vården, snarare än att medarbetare flyttas från en vårdgivare till en annan som ett resultat av omställningar.

Fler vårdplatser behövs

Socialstyrselen konstaterar att bristen på vårdplatser i regionerna fortfarande är allt för stor. Det behövs ytterligare 2 230 vårdplatser i landet, enligt Socialstyrelsens uppdaterade riktvärde. Även om det i Sveriges största region finns ett brett utbud av vårdplatser kan vi se att även här finns ytterligare behov av exempelvis intermediära vårdplatser (IMA). IMA är en vårdplats med utökad förmåga jämfört med en vanlig vårdplats, samtidigt som den inte erbjuder den mest avancerade vården, vilket intensivvården gör.

Även intensivvårdsplatserna (IVA) i regionen måste bli fler, annars kommer det inte att räcka. Regionala programområdet (RPO) för anestesi, intensivvård och transplantation, visar i en rapport att situationen är alarmerande. Antalet intensivvårdsplatser måste öka med 30 procent fram till 2030. För att nå målet om fem IVA-platser per 100 000 invånare krävs att personalflykten från vården stoppas och fler medarbetare rekryteras. Enligt Socialstyrelsens riktvärde skulle det behövas ytterligare 60 vårdplatser från

dagens utgångsläge. Företrädare för Svenskt Intensivvårdsregister menar att ännu fler intensivvårdsplatser vore optimalt.

Under 2022 och 2023 hade Region Stockholm ett årsgenomsnitt på cirka 98–99 disponibla vårdplatser med intensivvårdskapacitet. I detta ingår även avtal med extern part för intensivvårdsrehabilitering. Idag står ett tjugotal intensivvårdsplatser oanvända inne på Karolinska på grund av personalbrist. På Karolinska har antalet intensivvårdssjuksköterskor minskat med 22 procent sedan 2020. Påfrestningarna under pandemin lyfts fram som en stor anledning till att flertalet medarbetare lämnat intensivvården. Vi står nu alltså sämre rustade i jämförelse med innan pandemin. En genomgång av intensivvården i regionen från 2024 visar att det finns behov av att sänka den genomsnittliga beläggningsgraden för intensivvården i regionen då den ligger högre än Socialstyrelsens riktvärde.

Utreda sammanhållen sjukvård och omsorg i Nynäshamn

Idag bedrivs sjukvården och omsorgen i Norrtälje genom Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje (KSON). KSON är en självständig myndighet som ansvarar för att invånarna i Norrtälje kommun får en sammanhållen hälso-, sjukvård och omsorg, inklusive hälsofrämjande och förebyggande insatser. Förbundet drivs av Region Stockholm och Norrtälje kommun. Kristdemokraterna vill utreda införandet av en liknande modell för sjukvården och omsorgen i Nynäshamn. Vi menar att förutsättningarna i Norrtälje och Nynäshamn liknar varandra till viss del och för att säkra tillgången till vård och omsorg i Nynäshamn föreslår vi en utredning om vad det skulle innebära med ett "Tiohundra" i Nynäshamn.

Kommunalisera hemsjukvården

Även hemsjukvården är en viktig del i äldresjukvården, där vård ges i hemmet. Det är inte rimligt, som med dagens system, att en undersköterska från regionen kan möta en undersköterska från den kommunala hemtjänsten hos en patient. Den ena har gjort morgonbestyren i hemtjänstens regi och den andra ska ge medicin inom ramen för regionens uppdrag – detta trots att båda har samma reella och formella kompetens. För patienten skulle en kommunaliserad hemsjukvård öka kontinuiteten i vårdprocessen och samtidigt leda till färre besök från olika personer i hemmet. Att ha samma personal som återkommer regelbundet skapar en tryggare vårdprocess för patienten. I övriga landet har reformen genomförts och nu behöver Region Stockholm verka för att hemsjukvården skyndsamt kommunaliseras.

Rusta stockholmsvården för fler äldre

Den demografiska utvecklingen pekar på en betydande ökning av den äldre befolkningen under de kommande 15 åren. Dessutom ser vi en dramatisk ökning av behandlingsmöjligheter för bland annat äldre. Det ställer krav på vårdens resurser.

Därför fokuserar Kristdemokraternas budget för Region Stockholm på att rusta vården för både fler och en ökad andel äldre i befolkningen, genom satsningar som förbättrar omhändertagandet av äldre.

För Kristdemokraterna är det grundläggande att äldre ska åldras i trygghet och med värdighet. Insikten att äldre är en heterogen grupp och att varje person har unika behov, val och önskemål är styrande för vår äldrepolitik. God vård och självbestämmande över sin vardag måste vara självklarhet även under den senare delen av livet. Vi ser med oro på vänsterstyrets neddragningar inom den geriatriska vården.

Under 2024 har vänsterstyret fattat beslut om att lägga om den geriatriska vården, med 110 nedlagda vårdplatser i Vårberg och Danvik som ett resultat. Samtidigt vet vi att geriatriken är en viktig del i stockholmsvården och en av de vårdformer som upprätthåller tillgången till vård även under sommarmånaderna och storhelger, när de stora akutsjukhusen drar ner på vårdplatserna. I ett läge när andelen äldre ökar är det inte läge att dra ner på resurserna till geriatrik eller annan vård som äldre ofta är i behov av. Då behövs satsningar för att rusta stockholmsvården.

På initiativ av Kristdemokraterna har den medicinska kompetensen stärkts och läkarnärvaron inom äldreomsorgen ökat under förra mandatperioden. Den utredning som vi tillsatte under pandemin pekar på att läkarinsatser i särskilt boende över lag fungerar bra. Det är en stor fördel att som vårdgivare för läkarinsatserna ansvara för hela boenden eftersom insatsen då blir mer fokuserad.

Även den sammanhållna seniorvården har byggts ut kraftigt på initiativ av Kristdemokraterna. Det handlar inte minst om att de geriatriska klinikerna har fått ett större ansvar för äldre patienter som ska skrivas ut från sjukhusvård till hemmet. Det är viktigt för de äldre att den förstärkta utskrivningen utökas till samtliga geriatriska mottagningar. På så sätt ska äldre slippa läggas in på akutsjukhus i onödan, utan kan få vård snabbare. Till detta ändamål avsätter vi 30 miljoner kronor för 2025.

Utöver detta vill Kristdemokraterna stärka de geografiska områdesansvaren för de geriatriska klinikerna så att läkarna på geriatriken även ska ha ansvar för Särskilt boende för äldre (SÄBO) inom sitt upptagningsområde.

Den avancerade sjukvården i hemmet (ASiH) och den specialiserade palliativa slutenvården (SPSV) har signalerat akut behov av resursförstärkning för att klara uppdraget. Ersättningarna har, bland annat tack vare påtryckningar från Kristdemokraterna, höjts under senaste året om än inte tillräckligt. Därför föreslår vi att både ASiH och SPSV ska få ytterligare resursförstärkningar, ASiH 160 miljoner och SPSV 80 miljoner kronor för 2025. Förstärkningen till ASiH lägger vi utöver det styret avsatt till vårdvalen och innebär att vårddygnsersättningen höjs från 1 077 kronor till 1 215 kronor.

Den avancerade sjukvården i hemmet är både en uppskattad och kostnadseffektiv vårdform, med möjlighet till cirka 3 200 inskrivna per dag. Tack vare välutbyggd ASiH avlastas även akutsjukhusen och vårdplatser där frigörs till fler patienter.

Kristdemokraterna föreslår även att den så kallade 120-dagarsregeln inom ASiH tas bort,

som innebär viten för den vårdgivare som överskrider gränsen. Allt fler vårdgivare har svårt att klara den maximala vårdtiden om 120 dagar, i och med att ASiH idag tar emot allt svårare sjuka. Vi menar att vårdgivarna inte ska straffas ekonomiskt för att de avlastar sjukhusen genom att vårda svårt sjuka i hemmet eller att svårt sjuka patienter blir utskrivna endast p.g.a. en förlegad regel.

Silviahems-certifiera mottagningar

Personer som drabbas av demenssjukdomar kommer bli fler i takt med att befolkningen lever allt längre. Vid en begynnande demensbild kan både somatiska och psykiatriska symptom som ångest och oro också förekomma. Alla med misstänkt demenssjukdom ska ha rätt till behovsstyrd kvalificerad utredning, diagnos och behandling. För att uppnå detta krävs en fortsatt utbyggnad av den geriatriska öppenvården och primärvården. Bemötandet av personer med demens behöver bli bättre. När en person med demens exempelvis besöker en akutmottagning i behov av hjälp för en annan åkomma behöver sjukvården ha tillräckliga kunskaper i hur man bemöter personen på bästa sätt. Kristdemokraterna föreslår därför att länets akutmottagningar och närakuter ska Silviahems-certifieras, för ett bättre omhändertagande av personer med demens. Silviahems-certifieringen innebär att medarbetarna vid vårdenheten får en grundutbildning i demenskunskap. Vi avsätter 5 miljoner kronor årligen för ändamålet.

Bättre vård vid benskörhet

Ungefär varannan kvinna och var fjärde man beräknas drabbas av osteoporos under sin livstid. En stark riskfaktor för att drabbas av osteoporos är tidigare osteoporosfraktur. I Region Stockholm får idag knappt en av tio personer med osteoporos behandling. Enligt uppgift från Karolinska är kostnaden i vår region för osteoporosfrakturer över 2 miljarder kronor, så utöver mänskligt lidande finns det även en stor samhällsekonomisk vinst i att förebygga frakturer.

Under förra mandatperioden påbörjades implementeringen av frakturkedjor på regionens sjukhus och flera sjukhus uppges idag ha frakturkedjor. Tyvärr fungerar inte dessa som det var tänkt. De sjukhus som idag har tydliga frakturkedjor med ansvariga läkare och utbildade koordinators är Norrtälje sjukhus och Karolinska Huddinge.

Styret behöver se till att skyndsamt påbörja arbetet och inte bara skriva fina löften i budget. Det behövs en tydligare struktur, ett definierat uppdrag och resurser för att få till fungerande frakturkedjor. Därför vill vi snarast inrätta ett kunskapscentrum för osteoporos vid Karolinska Huddinge med ansvar för frakturkedjor på samtliga regionens akutsjukhus. Genom centrat kan medarbetare i vården, vid sidan av konsultation, även utbildas i bättre omhändertagande av patienter med osteoporos. Kunskapscentrum för osteoporos bör även satsa på forskning. Kristdemokraterna ser med fördel att centrat kunde bli ett nationellt kunskapscentrum med professur kopplad till Karolinska institutet. För ändamålet avsätter vi 25 miljoner kronor inom ram.

Högspecialiserad vård räddar liv

Region Stockholm är en stark aktör inom nationell högspecialiserad vård och erbjuder vård till patienter från andra län och länder, vilket ger en volym i verksamheten som bidrar till hög kvalitet för invånarna i Stockholms län. På världsledande Karolinska Universitetssjukhuset i Solna och Huddinge bedrivs den mest högspecialiserade vården som även bidrar till Stockholms läns och landets konkurrenskraft. Kristdemokraterna ser med oro på att utvecklingen av nationell högspecialiserad vård brottas med utmaningar för att uppnå målet om ökad patientnytta.

Kristdemokraterna menar i stället att den snabba utvecklingen inom sjukvården kräver att Sverige har ett komplett universitetssjukhus där all högspecialiserad vård kan bedrivas och som servar hela landet med högspecialiserad sjukvård som en annan region eller sjukhus inte kan förväntas erbjuda. Om Sverige har ett komplett universitetssjukhus kan det även stärka Sveriges konkurrenskraft inom Life Science och bidra till att Sverige kan mäta sig bland de bästa i världen.

Karolinska Universitetssjukhuset, tillsammans med Karolinska Institutet, utgör navet i ett unikt Life Science-kluster som främjar samverkan mellan forskning, näringsliv, utbildning och vård. Ett exempel på detta är inrättandet av Precisionsmedicinskt centrum Karolinska, PMCK, som skapar unika möjligheter att omsätta spetsforskning och snabb teknikutveckling till konkret patientnytta. Genom samverkan mellan utförare och vårdgrenar nås mesta möjliga effekt för patienterna. De stora mängder data som samlas in skapar nya möjligheter till forskning och utveckling av behandlingsmetoder. En förbättrad digital infrastruktur är en nödvändighet för att kunna tillgodogöra den hälsodata som samlas in.

M, KD, L-regeringen vill ge införandet av precisionsmedicin i landet en stabilare grund att stå på. I regeringens budget avsätts 50 miljoner kronor för 2025 och 100 miljoner årligen i fem år. Regeringen har som mål att Sverige ska vara ett föregångsland när det kommer till implementering av individanpassad diagnostik och behandling i hälso- och sjukvården och detta görs bland annat genom stöd till Genomic Medicine Swedens (GMS) viktiga arbete. Tack vare GMS tidigare arbete inom barncancer erbjuds idag helgenomsekvensering som klinisk rutin för alla barn som drabbas av cancer. Det innebär i praktiken att varje barn erbjuds en skräddarsydd behandling, så att den blir så effektiv som möjligt.

Kristdemokraterna yrkar:

- Ökad vårdkapacitet genom fler vårdplatser på akutsjukhusen, förstärkning av ASiH samt Hospital at home-verksamhet
- Utredda förutsättningarna för ett "Tiohundra" i Nynäshamn
- Silviahems-certifiera länets akutmottagningar och närakuter, för att höja kompetensen bland medarbetarna kring demens

- Höj vårddygnsersättningen till den avancerade sjukvården i hemmet från 1 077 kr till 1 215 kr och till den specialiserade palliativa slutenvården från 5 247 kr till 6 475 kr.
- Ta bort den sk. 120-dagarsregeln inom ASiH
- Region Stockholm verkar för att hemsjukvården kommunaliseras skyndsamt
- Inrätta ett kunskapscentrum för osteoporos på Karolinska Huddinge
- Utöka den sammanhållna seniorvården och uppdraget förstärkt utskrivning till alla geriatriska mottagningar
- Regionen verkar för att Karolinska Universitetssjukhuset ska vara ett komplett sjukhus som servar hela landet med högspecialiserad sjukvård och kan mäta sig bland de bästa i världen

Cancervård i framkant

Allt fler drabbas av cancer. För att motverka denna utveckling och för att säkerställa att personer som drabbas ges möjlighet att leva ett liv med hög kvalitet har den borgerliga regeringen, som Kristdemokraterna ingår i, aviserat en ambitionshöjning inom cancervården och barncancervården. Totalt avsätts därmed 1 025 miljoner kronor per år till och med 2026 för att stärka cancervården. Medlen används för både insatser som syftar till att förbättra sjukvårdskedjan i sin helhet samt för riktade satsningar inom specifika områden.

För att skapa förutsättningarna för att Sverige förblir ett föregångsland inom cancervården uppdateras den nationella cancerstrategin och en regional cancerplan är under utarbetning för vår sjukvårdsregions del. Väntetiderna inom cancervården måste kortas och kompetensförsörjningen säkras. För att möjliggöra att patienter och deras anhöriga kan leva ett liv med god livskvalitet både under och efter sjukdom behöver rehabiliteringvården stärkas.

För att ytterligare förbättra preventionsarbetet och sjukvårdskedjan i dess helhet krävs ytterligare satsningar inom bland annat precisionshälsa. Riktade satsningar ska vidtas för att stärka en jämlik tillgång till vård över hela landet. Region Stockholm ligger i framkant när det gäller införande av screeningprogram. Tyvärr visar vänsterstyret inget intresse av att fortsätta satsa på utveckling.

Världshälsoorganisationen (WHO) har utlyst ett globalt mål om total eliminering av livmoderhalscancer. För att få stopp på spridningen av HPV-viruset behöver kvinnor som riskerar att få livmoderhalscancer vaccineras. Kristdemokraterna var pådrivande under förra mandatperioden i frågan, vilket resulterade i en så kallad catch-up-vaccinering för 76 000 kvinnor födda 1994–1999. Dessa kvinnor erbjöds gratis HPV-vaccin för att förhindra livmoderhalscancer. Satsningen var historisk och kvinnor som får HPV-vaccin skyddas mot livmoderhalscancer till 90 procent.

Tre år har gått sedan kampanjen för att utrota livmoderhalscancer inleddes i Region Stockholm. Nu visar det sig att bara 4 av 10 kvinnor i målgruppen har tagit HPV-

vaccinet. Alltför sent har vänsterstyret nu insett att Region Stockholm med högsta sannolikhet kommer att missa målet om 70 procent vaccinerade till årsskiftet. Kristdemokraterna vill också att man fortsätter att utveckla vaccinering mot HPV-virus så att även pojkar och män, som tidigare inte fått möjligheten, omfattas.

Tidig upptäckt räddar liv

Bröstcancer står för 26 procent av all kvinnlig cancer och är därmed den vanligaste cancerformen bland kvinnor. Chansen att bli botad från bröstcancer har ökat dramatiskt de senaste 20 åren och idag överlever nästan nio av tio kvinnor som drabbas av bröstcancer.

Ju tidigare upptäckten görs desto större möjlighet att överleva. Därför är det av största vikt att få så många kvinnor som möjligt att delta i mammografi. Idag erbjuds mammografi från det att en kvinna fyllt 40 år till dess att hon är 74 år. Deltagandet i mammografi inom Region Stockholm har under många år legat runt cirka 70 procent. Under 2022 har flera initiativ till att öka deltagande gjorts, bland annat införande av SMS-påminnelser. Siffror från Bröstcentrum vid Karolinska universitetssjukhuset visar att SMS-påminnelserna ökat deltagandet med flera procentenheter. Samtidigt behövs fler åtgärder för att nå de kvinnor som inte deltar i screeningen. En sådan åtgärd är att öka tillgängligheten. Därför vill Kristdemokraterna utreda möjligheten att öppna en mammografimottagning vid Danderyds sjukhus. Det skulle öka tillgängligheten framför allt för kvinnor bosatta i de nordöstra delarna av länet, exempelvis Norrtälje.

Kristdemokraterna säkrar fortsatt finansiering (6 miljoner kronor per år) för den riskbaserade mammografistudien, även kallad SMART. Studien har som mål att ta fram en ny modell för screening (utifrån individuell risk) av bröstcancer. Den drogs igång under förra mandatperioden och behöver fortsatt finansiering till 2027 för att kunna slutföras. Kristdemokraterna menar att regionen aktivt bör stötta forskning och vårdutveckling.

Primärvården har en viktig roll i att tidigt upptäcka sjukdom, även cancer. Därför behöver primärvården rustas för att klara uppdraget. Med förbättrad kontinuitet ökar chansen för läkaren att hitta tidiga symptom på allvarlig sjukdom.

Kristdemokraterna yrkar:

- Säkra fortsatt finansiering för riskbaserade mammografistudien (SMART)
- Erbjud HPV-catch-up-vaccination till pojkar och unga män
- Öppna en mammografimottagning på Danderyds sjukhus

Kvinnosjukvård

Värna förlossningsvården

Varje födande kvinna och varje barnmorska ska känna sig trygg under förlossningen. Kristdemokraterna vill säkerställa att det är en barnmorska per födande kvinna. Det förbättrar såväl patientsäkerheten inom förlossningsvården som arbetsmiljön för barnmorskorna. För att möta ett större behov av medicinsk kompetens, i takt med att barnafödandet sker både i högre ålder och med fler medicinska riskkomponenter, behöver läkartätheten inom förlossningsvården stärkas.

Under förra mandatperioden införde vi i den dåvarande blågröna majoriteten ett åttapunktsprogram för förlossningsvården. Det handlade bland annat om en barnmorska per födande, arbetsrotation för barnmorskor samt kompetens- och karriärmodeller. Dessutom ska hela vårdprocessen genom graviditeten förbättras. Den uppskattade vårdformen min barnmorska har blivit permanent och utökats till samtliga förlossningskliniker i länet. En förlossningsklinik har öppnats på St. Görans sjukhus och kapaciteten inom förlossningsvården bedöms vara god. Men det finns orosmoln. Så sent som i augusti 2024 rapporterade Barnmorskeförbundet om att slopad ersättning för extrapass tros ligga bakom sommarens personalbrist på förlossningskliniker i Stockholm.

Minskat antal födselar riskerar att urholka ekonomin i förlossningsvården. Det är viktigt att säkerställa att inte nedskärningar och uppsägningar behöver göras. Därför är vi beredda att se över ersättningsmodellen till förlossningsverksamheten.

En graviditet och förlossning är en stor påfrestning för kvinnan. I vissa fall drabbas kvinnan av förlossningsskador. Även i andra fall behövs fysisk rehabilitering. Vi vill att alla nyblivna mammor ska erbjudas en "mamma-rehab-check" som kan användas hos fysioterapeuter med särskilt fokus på graviditet och förlossning. Detta är även något som nyförlösta kvinnor efterfrågar i en undersökning som Socialstyrelsen har gjort.

För att minska stress och oro i samband med förlossningar vill Kristdemokraterna se över möjligheten att återskapa patienthotell eller liknande, både inför och efter förlossning.

Endometriosisvården behöver stärkas

Var tionde kvinna i fertil ålder antas ha endometriosis. Det är en östrogenberoende sjukdom som innebär att vävnad som liknar livmoderslemhinna växer utanför livmodern. Långt ifrån alla drabbade får diagnos och bristande kunskap är en anledning till det. Studier har visat att det i genomsnitt tar sju år från det att en person började få symptom tills att diagnos fastställs. Nyligen gjordes förändringar i den gynekologiska vården, men inga förbättringar gjordes för patienter drabbade av endometriosis. Kristdemokraterna vill därför att möjligheten till multiprofessionell teambehandling i

öppenvården stärks. Det skulle ge drabbade av endometriosis ett bättre omhändertagande.

Kristdemokraterna yrkar:

- Se över ersättningsmodellen till förlossningsvården
- Utredda återinförande av patienthotell
- Införa ersättning för multiprofessionell teambehandling i endometriosisvården

Akutsjukhusen

Framtidens hälso- och sjukvård innebär att vården ska komma närmare patienterna och att patienterna ska få vård på rätt vårdnivå. Mycket av den sjukvård som har bedrivits i Stockholm har varit koncentrerad till akutsjukhusen, men i och med omställning till Framtidens hälso- och sjukvård ska en stor del av de tillkommande vårdkontaktarna styras till primärvården. Det hälsoförebyggande arbetet stärks och allt fler kan tas om hand utanför akutsjukhusen. Med en utbyggnad av primärvården där fler får tillgång till en fast läkarkontakt med kontinuitet kan hälsan förbättras och behovet av akutvård minska på sikt. Samtidigt ser vi att det fortsatt behövs mer vårdkapacitet på såväl akutsjukhus, i primärvården och i hemmet. Det behövs fler vårdplatser i slutenvården, men också utökade möjligheter till att vårda patienter i hemmet. Hospital at home-verksamheter ska främjas, i syfte att ge kostnadseffektiv vård på rätt vårdnivå.

Ökad vårdkapacitet är även en av M, KD, L-regeringens prioriteringar i den nationella sjukvårdsbudgeten. Sammanlagt uppgår regeringens satsning för att öka vårdkapaciteten och korta väntetiderna till cirka 7,5 miljarder kronor 2025. Medlen är prestationsbaserade vilket innebär att regionerna kommer behöva visa på konkreta resultat för att få ta del av dem.

För att stärka akutsjukhusen och säkerställa utbildningsuppdraget kan det vara nödvändigt att flytta tillbaka vissa vårdområden till sjukhusen. Coronapandemin och det allvarliga säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde har även aktualiserat frågan om hälso- och sjukvårdssystemets robusthet. Även akutsjukhusens lokaler måste utnyttjas på ett mer kostnadseffektivt sätt. Ovanstående anledningar kräver en fortsatt översyn av de specialiserade vårdvalen.

Vårdkedjorna behöver förbättras, likaså flödet från akuten och utskrivningsprocessen. De patienter som inte behöver vård på akutsjukhusen ska hänvisas till andra vårdgivare. Vårdplatsbristen är ett alltför ofta återkommande problem inom vården. Det behövs en ökad kapacitet i vården. Under 2022 samt 2023 hade Region Stockholm ett genomsnitt på cirka 4 000 disponibla vårdplatser. Under 2024 har vårdgivarna presenterat en plan för ca 4 200 disponibla vårdplatser. I regionen finns även en utbredd vård i hemmet, så som avancerad sjukvård i hemmet (ASIH), med cirka 3 200 personer inskrivna per dag. ASiH räknas inte som vårdplats, men gör det möjligt för patienter att få lika tekniskt

avancerad vård i hemmet som på sjukhus. Det ger trygghet till den enskilda patienten och avlastar samtidigt sjukhusen.

Undersökningar visar att det ur patientsäkerhetssynpunkt är fördelaktigt att ha ett mål om en beläggningsgrad på cirka 85 procent. Numera är den alltför ofta över 100 procent, vilket ökar risken för att patienter får försenad och försämrad vård. Överbeläggning ska vara undantagsfall och inte normalfall. Patienter ska inte behöva vårdas på överfulla akutmottagningar i stället för på vårdavdelningar för att det inte finns platser där. Kristdemokraterna vill därför se ökat antal vårdplatser. Som ett led i att ytterligare minska trycket på de stora akutmottagningarna föreslår Kristdemokraterna att man utreder behovet av att öppna ytterligare en akutmottagning i Stockholms län.

För att minska belastningen på akutmottagningarna vill vi även att man i större utsträckning ser till att patienter som tas via ambulans till akutsjukhus färdas till det sjukhus som har det geografiska ansvaret för patienten samt som har bästa förutsättningar att omhänderta patienten utifrån aktuell sökorsak och belastning på akutmottagningen.

Trots nya kostnadseffektiva metoder, att vistelsetiden på akutsjukhusen har minskat och den digitala utvecklingen är produktiviteten för låg. En viktig metod för att öka effektiviteten och produktiviteten är att låta fler privata aktörer verka inom hälso- och sjukvården. Sjukhusen behöver minska på administrativ personal, där det är motiverat och i stället lägga resurserna på fler vårdanställda.

Sedan 1995 drivs S:t Görans sjukhus i privat regi och har visat på goda resultat, både när det gäller tillgänglighet och produktivitet. Även i 21 olika medarbetarundersökningar ligger sjukhuset i topp. Ofta visar det sig att personal på privata alternativ känner sig mer delaktiga och närmare besluten. Samtidigt finns det för- och nackdelar med alla typer av driftsformer, men det är vår uppfattning att Region Stockholm bör upphandla ytterligare ett akutsjukhus. Upphandlingen av S:t Görans sjukhus har lett till en sund konkurrens inom regionen och vi har fått vårdens resurser att räcka längre. Kristdemokraterna vill därför att ytterligare ett akutsjukhus upphandlas.

Akutmottagning och vård för våldtagna

Södersjukhuset har sedan 2005 en akutmottagning för våldtagna. Mottagningen tar emot en stor andel av de patienter som varit utsatta för sexuella övergrepp, drygt 800 patienter varje år. Kristdemokraterna var med och initierade denna mottagning och ser behovet av att utveckla och sprida den unika kunskapen som finns på mottagningen. Under förra mandatperioden avsattes medel för att stärka verksamheten på Södersjukhuset och sprida kunskapen till andra aktörer i länet, inte minst de andra akutsjukhusen. Bland annat genomförs riktade utbildningar när det gäller akut omhändertagande, forensisk undersökning, bemötande samt omhändertagande i ett senare skede. Givet att akutmottagningen för våldtagna på Södersjukhuset är den enda i

sitt slag i landet bör Region Stockholm verka för att mottagning utses till ett nationellt kompetenscentrum för omhändertagande av våldtagna.

Anhöriga har en viktig roll i bearbetningsprocessen hos personer som utsatts för sexuella övergrepp. Det viktigt att kunna stötta sin närstående, då händelsen kan även väcka tankar och känslor hos anhöriga. Anhöriga kan känna att de inte vet hur de ska stötta på bästa sätt och kan själv känna oro, ilska eller sorg kring det som hänt.

Kristdemokraterna föreslår därför att regionen utreder inrättandet av en stödfunktion även för anhöriga till personer som utsatts för sexuella övergrepp.

Prehospital vård

Anställda inom den prehospitala vården inom Region Stockholm, det vill säga de som först möter patienter vid sjukdom eller när olyckan varit framme, vittnar om ett hårdare klimat. När hot och trakasserier kontinuerligt drabbar ambulanspersonal och anställda inom vården riskerar vi viktig vårdverksamhet i vår region. Det hotar både personal och de som behöver vård.

Vid utryckning kan ambulanspersonal möta personer som utsätter dem för hot och våld. De har idag inte möjlighet att i förväg få veta ifall de skickas till en adress där det, enligt polisen, befinner sig en person som tidigare varit våldsam. Detta är en risk för personalens säkerhet och äventyrar deras främsta uppdrag - att rädda liv.

Kristdemokraterna i Region Stockholm vill ge ambulanspersonal rätten att i förväg få veta ifall de ska möta en farlig patient.

Genom samverkan mellan ambulanssjukvården och polismyndigheten anser Kristdemokraterna att det på sikt borde gå att förbättra ambulanssjukvårdens möjligheter att "skanna" en adress mot tidigare känd brottslighet vid utryckning. Ett förslag är att SOS-alarm, som dirigerar ambulansernas uppdrag, ska kontrollera med polisen vid en utryckning om den aktuella adressen tidigare är känd för att det skett våldsbrott eller motsvarande incidenter där. Vad som kan göras även inom nuvarande begränsande regelverk borde vara inledningsarbetet för en sådan samverkan.

Under 2023 beslutade vänsterstyret att överta den vägburna ambulanssjukvården i egen regi. Vi yrkade om att fortsatt upphandla delar av den vägburna ambulanssjukvården. Eftersom förslaget inte fick något gehör anser vi att regionen borde genomföra en konsekvensanalys angående övertagandet i egen regi. Detta för att kunna belysa patientsäkerhetsaspekten, kompetensförsörjning och kostnader för den vägburna ambulansverksamheten på kort och lång sikt. Detta mot bakgrund av att när andra regioner övertagit driften av den vägburna ambulansen i egen regi, har det lett till att medarbetare sagt upp sig, kostnader skenat och hyrpersonal har fått rycka in för att undvika patientsäkerhetskris.

Vården för postinfektiösa tillstånd behöver stärkas

Vården för patienter med postinfektiösa tillstånd, såsom ME/CFS och postcovid, behöver bli bättre. Politiken ska inte ge sig in i enskilda medicinska beslut, men däremot kan politiken skapa förutsättningar för att omhändertagandet av patientgruppen säkras. Vi menar att regionen behöver leva upp till de löften som ställts ut om att Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge ska kunna ge behandling till patientgruppen, men även bedriva forskning med mål om att hitta bättre behandlingsalternativ. Vi vill också att professionen tillsammans med patientföreningar arbetar fram ett gemensamt kunskapsunderlag för att öka kompetensen inom primärvården kring postinfektiösa tillstånd.

Kristdemokraterna yrkar:

- Upphandla ett till akutsjukhus i länet
- Utredda behovet av att öppna ytterligare en akutmottagning i Stockholms län
- Region Stockholm verka för att Södersjukhusets mottagning utses till ett nationellt kompetenscentrum för omhändertagande av våldtagna
- Utredda införande av stödfunktion för anhöriga till personer som utsatts för sexuella övergrepp
- Utred utökat uppdrag till postinfektiösa mottagningen på Karolinska universitetssjukhuset med möjlighet till behandling och forskning

Psykisk hälsa

Psykisk ohälsa är en av de största folkhälsoutmaningarna. M, KD, L-regeringen gör i budget 2025 en kraftfull satsning för ökad psykisk hälsa. Satsningarna handlar om ökad tillgänglighet till barn- och ungdomspsykiatri (+470 miljoner kronor), stärkt och utvecklat suicidpreventivt arbete (400 miljoner kronor) och primärvårdsnivåns arbete med psykisk hälsa (500 miljoner kronor). Regeringens fokus på att förbättra den psykiatriska vården är välkommen och inte minst barn- och ungdomspsykiatri i Region Stockholm har problem att komma till rätta med.

Samlad barn- och ungdomshälsovård

Trots att den materiella standarden har ökat för de allra flesta mår unga samtidigt allt sämre. Kristdemokraterna vill samla barn- och ungdomshälsovården och korta köerna så att barn och familjer får den hjälp de behöver. Kommunerna ansvarar för skolhälsovården medan regionerna ansvarar för barnavårdscentraler (BVC), primärvård och barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Därmed har ingen ett helhetsansvar för barns och ungas hälsa. Kristdemokraterna vill att regionerna får ett samlat uppdrag för hela barn- och ungdomshälsovården. Det innebär att regionerna ska ansvara för elevhälsan, men elevhälsan ska fortsatt ligga i skolan och tätt samarbeta med såväl skolan som socialtjänsten.

En trygg familj är avgörande för barn och ungas psykiska hälsa. Kristdemokraterna vill öppna fler familjecentraler. Idag saknas familjecentral i flera av länets kommuner. En familjecentral bedriver verksamhet som är hälsofrämjande, förebyggande och stödjande och riktar sig till föräldrar och barn. Här samverkar MVC, BVC, öppen förskola och kuratorer. Syftet är att ge tidigt stöd till barnfamiljer för att förebygga psykisk och fysisk ohälsa. I vårt budgetalternativ avsätter vi 10 miljoner kronor för att fler familjecentraler ska kunna öppnas.

En samlad barn- och ungdomshälsa ska syfta till att öka tillgängligheten till vårdcentralerna, elevhälsan och BUP. Kristdemokraterna vill införa en elevhälsogaranti som innebär att varje elev har rätt att få kontakt med elevhälsan inom ett dygn. Barn och unga ska dessutom ha en patientansvarig läkare som har ett övergripande vårdansvar. Detta för att i ett tidigt skede fånga upp barn som mår dåligt och säkerställa att de får vård på rätt nivå. BUP i Region Stockholm omfattas av regionens vårdgaranti som garanterar som mest 30 dagars väntan till första besök hos specialist. En månads väntan är en lång tid ur ett barns perspektiv. Kristdemokraterna har som vision att skärpa vårdgarantin till 20 dagar. Regeringen satsar nu rekordmycket på att öka tillgängligheten till barn- och ungdomspsykiatri, men då krävs det också att regionerna levererar bättre resultat än hittills när det gäller att erbjuda hjälp.

Det är bra att Socialdemokraterna, trots sina vallöften, inte har valt att stoppa strukturförändringarna inom BUP som den tidigare majoriteten har beslutat om. Förändringarna är något som har efterfrågats av professionen och av BUP Stockholm. Det ligger även i linje med vad patienter och deras anhöriga tycker är viktigast. BUP kommer även att ansvara för en mer sammanhållen vårdkedja för barn med autismspektrumtillstånd (ASD) och ADHD. Fokus ska vara mer på tidiga insatser och att varje barn ska behöva möta färre aktörer men med bredare kompetens.

Från årsskiftet ska BUP överta allt utredningsansvar på ADHD-utredningar. Idag har även barn- och ungdomsmedicinska mottagningar en del av uppdraget. Det finns farhågor kring att BUP inte står rustad för att klara uppdraget. Risken finns att köerna till utredning blir allt längre efter årsskiftet. Kristdemokraterna kommer noggrant bevaka att förändringarna inom BUP genomförs på ändamålsenliga sätt. Vi avsätter 40 miljoner kronor i syfte att uppnå en köfri barn- och ungdomspsykiatri.

Förebygg självskador och självmord

I alla vårdförlopp är det viktigt med kontinuitet för att öka förtroendet för vården hos patienten. Det är särskilt viktigt vid psykisk ohälsa för unga. Det förebyggande arbetet mot självskadebeteende, självmordsförsök och självmord måste intensifieras. Det är därför viktigt att kunskap och metoder utvecklas för att identifiera riskgrupper och på det sättet kunna rikta särskilda förebyggande insatser till personer i dessa riskgrupper.

Folkhälsomyndigheten konstaterar att många äldre får antidepressiva läkemedel. För första gången har myndigheten inkluderat personer som är 85 år eller äldre i sin rapport

om psykisk hälsa. En slutsats är att en större andel i den här gruppen hämtade ut anti-depressiva läkemedel förra året, jämfört med andra åldersgrupper. En annan slutsats är att det högsta suicidtalet, det vill säga antalet suicid per 100 000 invånare, finns bland män som är 85 år eller äldre.

I oktober 2024 presenterades slutbetänkandet i Suicidanalysutredningen. Där konstateras att Sverige behöver göra betydligt mer för att förhindra förekomsten av suicid och vi måste bli bättre på att dra lärdom när någon tar sitt liv. Utredaren bedömer att det finns ett behov av ett bredare lärande efter suicid, där fler samhällsaktörer bidrar till att öka förståelsen för hur suicid kan förebyggas och förhindras. Detta inkluderar även regionens verksamheter, som primärvård och somatisk specialistvård, Regeringen kommer nu att bereda utredningens förslag för att säkerställa att vi stärker vårt arbete med suicidprevention och stöd till efterlevande.

Möjliggör för gruppterapi för fler

Kristdemokraterna vill möjliggöra för fler att få gruppterapi. Amerikanska Psykologförbundet (APA) har publicerat forskning som visar på gruppterapins goda effekter på social jämlikhet i vården, tillgänglighet och effektivt resursutnyttjande med förvånansvärt stora besparingar som följd. Gruppterapi kan ses som ett komplement till andra behandlingar. Exempelvis personer i socioekonomiskt utsatta områden söker inte psykiatrisk vård med diagnos- och läkemedelsfokuserad kortvarig kontakt, som kan upplevas stigmatiserande. En del vill hellre delta i grupper med andra med liknande bakgrund och med egen erfarenhet av ohälsa.

Neddragningar i ätstörningsvården och vuxenpsykiatrin bekymrar

Kristdemokraterna ser med oro på vänsterstyrets neddragningar inom ätstörningsvården. Nyheten om stängning har mötts av kraftiga protester från patienter. Kristdemokraterna tror att det framöver behövs satsningar för att utöka ätstörningsvården.

Kristdemokraterna är bekymrade över vad som kommer att hända med specialistpsykiatrin för vuxna framöver. Den lägsta-pris-upphandling som styret gjorde under 2024 har mött stark kritik från såväl patientföreningar som vårdgivare. Rädslan är stor att prisdumpningen ska leda till att patienterna inte får vård i tid. Vi är starkt kritiska till prisupphandlingen av psykiatrin som gjorts i Region Stockholm. Just nu är upphandlingen överklagad.

Om den ändå genomförs vill vi att en konsekvensanalys görs i syfte att granska upphandlingens effekter på tillgången till vård. Vi avsätter avsätter också 60 miljoner kronor för att säkra tillgången till psykiatrisk vård i länet.

Stödpersoners ersättning behöver höjas

Patienter som tvångsvårdas inom psykiatri eller isoleras enligt smittskyddslagen har rätt att få en stödperson under tiden tvångsvården eller isoleringen pågår. Denna person gör uppgiften utöver sitt vanliga arbete och erhåller ett arvode för detta. Patientnämnden ansvarar för verksamheten och arvodet är idag 1 500 kronor per månad. Inom ramen för det förväntas man träffa personen man stödjer fyra gånger, och ofta bjuder man på fika i samband med besöket. Arvodet har inte justerats på många år och prisutvecklingen de senaste åren har urholkat ersättningen. Kristdemokraterna ser ett värde i det viktiga stöd som görs inom ramen för stödpersonernas engagemang. Vi vill höja stödpersoners ersättning till 2000 kronor per månad.

Kristdemokraterna yrkar:

- Att en konsekvensanalys av prisupphandlingen inom specialistpsykiatri görs i syfte att granska upphandlingens effekter på tillgången till vård.
- Utöka antalet familjecentraler
- Satsning för en köfri barn- och ungdomspsykiatri
- Höja ersättningen för stödpersoner till 2000 kronor per månad

Vårdval där det är ändamålsenligt

Stockholm är den region i Sverige som har flest vårdval i hela landet. Vårdval innebär att patienter har möjlighet att välja vårdgivare. Införandet av valfrihetssystem är en av de mest genomgripande reformerna inom svensk vård och omsorg på senare tid, med syftet att öka tillgängligheten och patientens inflytande. Kristdemokraterna står upp för valfrihet i välfärden och hälso- och sjukvården.

Under de senaste mandatperioderna har allt mer vård och resurser flyttats ut från akutsjukhusen i Stockholm till vårdvalen. Vårdtiderna på akutsjukhusen har minskat, och vårdvalen har gjort mycket för att kapa vårdköer och bidra till ökad tillgänglighet. Men vissa vårdval har också visat sig vara kostnadsdrivande. En del beror på att det funnits vårdköer som nu betas av, men det finns också exempel på åtgärder inom vården som styrs mer av efterfrågan än behov och ohälsa.

Samtidigt som vi kristdemokrater värnar vårdval tror vi alltså inte att vårdval är svaret på sjukvårdens alla utmaningar. Det avgörande för oss är inte systemet eller antal vårdval, utan att patienten får god vård efter sina förutsättningar och behov. Vi menar att det handlar om att hitta ersättningsmodeller som premierar helhetskvalitet när det gäller både medicinskt resultat, kostnadseffektivitet, kontinuitet och patientupplevelse.

Just nu genomför vänsterstyret en historisk, och i stor utsträckning ideologiskt motiverad, nedläggning av vårdval och patienterna har redan fått se nedlagda mottagningar i förtid. Kristdemokraterna följer utvecklingen nogsamt och vi återkommer i varje enskilt ärende när de tas upp till skarpt beslut. Svaren på vårdens många utmaningar är inte minskad valfrihet för patienten eller att strypa de privata

alternativen. Men regionen måste säkerställa att rätt vård bedrivs på rätt plats och finns där för patienterna med störst behov.

Utmaningarna med Lagen om valfrihetssystem (LOV) handlar exempelvis om svårigheten att anvisa geografisk placering för vårdgivare. Inom primärvården, där regionerna måste tillämpa LOV, kan dock Care need index (CNI) används som styrsystem för att justera ersättningarna och därmed viljan att bedriva verksamhet i ett visst område eller stadsdel. Ett annat problem är att många avtal inom LOV saknar volymtak, vilket kan leda till att åtgärder inom vården styrs mer utav efterfrågan än behov och ohälsa. Att invånarnas hälsa har förbättrats samtidigt som vårdkonsumtionen ökar, både totalt sett och per capita, visar på en ohållbar utveckling där inte minst vårdvalen har varit drivande. Därför vill Kristdemokraterna öka andelen kapiteringsersättning i primärvården, vilket exempelvis innebär att vårdcentralerna i större utsträckning ska få ersättning efter antalet listade patienter som de har. Det innebär även att vårdcentralerna incitament till att få fler att lista sig ökar, samt för att arbeta proaktivt och preventivt. Även för andra vårdgivare inom vårdvalen kan åtgärder krävas för att motverka risken att det skapas alltför långtgående relationer med patienter för att maximera intäkterna, exempelvis genom alltför frekventa kontroller.

Kristdemokraterna vill genomlysna vårdvalen för att se om nya vårdval behövs eller befintliga vårdval kan slås samman alternativt läggas ner i syfte att få en tillgänglig och behovsstyrd vård. Ett annat alternativ kan vara att inom vissa vårdval inom specialistvården begränsa antalet utförare i geografiska indelningar inom regionen. Kristdemokraterna vill även se över ersättningsystemet inom primär- och sjukhusvården och utvärdera om ersättningarna bör justeras, särskilt för enkla åtgärder.

Rädda nödvändig habilitering, rehabilitering och hjälpmedel

Vänsterstyret har genom sin omställningsplan valt att lägga ner vårdval intensivträning för personer med rörelsenedsättning. I och med det kommer en särskild träningsmetod kallad konduktiv pedagogik, som erbjudits i regionen i 25 år, att försvinna. Det är beklagligt eftersom den uppskattas av exempelvis personer med CP-skada.

Kristdemokraterna har därför under 2024 krävt att konduktiv pedagogik fortsatt ska finnas i Region Stockholms vårdutbud, något som styret sedan lovat. Än så länge har vi inte sett någon konkret plan och därför kommer vi att fortsatt bevaka frågan så att personer med CP-sakad får sin viktiga träning.

Invånare i Region Stockholm ska ha tillgång till de hjälpmedel som de behöver, både för att förbättra livskvaliteten och få vardagslivet att fungera. Vi välkomnar den översyn som kommer att göras angående egenavgifter inom hjälpmedelsområdet. Det är dock tyvärr mycket beklagligt att vänsterstyret avskaffat fritt val inom primär hörselrehabilitering utan att ha genomfört någon konsekvensanalys. Region Stockholm har kommit långt när det gäller hörselvård. Andelen hörselskadade som har hörapparat är hög och

väntetiderna ligger på runt en vecka. I andra regioner kan personer i behov utav hörapparat få vänta upp till två år.

Försämrad tillgänglighet och nedlagda hörselmottagningar riskerar att bli verklighet när vänsterstyret driver igenom sin politik. Den tekniska utvecklingen är snabb inom hörselvården och tack vare systemet med fritt val har fler råd med den senaste tekniken. Den vänsterpolitik som styret nu genomför kommer leda till att endast de som kan stå för hela kostnaden kommer att kunna ta del av teknikutvecklingen.

Den största utmaningen inom hörselrehabilitering i landet är att årskullarna inom audionomprogrammen är små och många lämnar yrket för andra arbeten. Tack vare en mångfald av arbetsgivare, möjlighet att starta eget och arbeta med den senaste tekniken söker sig många audionomer till Stockholm. Under senare år har de flesta resultat förbättrats och verksamheterna arbetar mer aktivt med indikatorerna för att förbättra den patientupplevda kvalitén. Drastiska förändringar i systemet och i förutsättningarna riskerar att helt radera den goda tillgängligheten och geografiska spridningen som finns i länet. Det är av största vikt att de delar som fungerar bra värnas.

Tyvärr är det många med neuropsykiatriska funktionshinder (NPF) som upplever ohälsa av olika slag. Det är inte ovanligt med sömnsvårigheter, värk, spänningar eller att man upplever psykisk ohälsa som nedstämdhet, depression och ångest. En del ohälsa är komplex och kräver behandling eller större insatser, men det finns också mycket de flesta av oss kan göra i vår vardag för att öka vårt välbefinnande. Vi vill se över hur regionen kan bli bättre på att tillhandahålla olika hjälpmedel för att underlätta vardagen och förbättra hälsan för personer med NPF.

Idéburen vård

Kristdemokraterna värnar om ett starkt civilsamhälle och verkar för att dessa aktörer ska få en större plats i samhället. Inte minst inom vård och omsorg utgör de idéburna aktörerna en mycket liten del om man jämför internationellt. I Sverige står den idéburna sektorn bara för ca 3 procent av sysselsättningen i välfärden. En lagförändring kom till från 1 januari 2023 i Lagen om Offentlig Upphandling (LOU), och i Lagen om Valfrihet (LOV), som möjliggör för kommuner och regioner att göra reserverade upphandlingar med idéburna organisationer som ett led i att öka deras andel av den totala välfärdsproduktionen i Sverige. Kristdemokraterna välkomnar förändringen.

Även om en översyn av vårdvalen är nödvändig och vårdval kan komma att slås ihop eller tas bort så är det också i sammanhanget viktigt att komma ihåg att tack vare vårdvalen så är det lättare för ideella aktörer att verka i Region Stockholm. Rätt utformade vårdval leder till en mångfald av aktörer, däribland ideella. Vårdvalen, till skillnad från LOU, är lättare att anpassa för småskaliga vårdgivare och deras förutsättningar. Vi vill synliggöra de idéburna aktörerna så att det ska bli lättare att finna dessa i exempelvis 1177 Vårdguiden.

Kristdemokraterna yrkar:

- Se över ersättningsystemet inom primär- och sjukhusvården och utvärdera om ersättningarna bör justeras, särskilt för enkla åtgärder
- Fortsatt erbjuda konduktiv pedagogik som rehabilitering för personer med CP-skada
- Återinföra fritt val av hjälpmedel inom primär hörselrehabilitering
- Se över hur regionen kan bli bättre på att tillhandahålla olika hjälpmedel för personer med NPF

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken är till för att förenkla människors vardag. En snabb, smidig och trygg kollektivtrafik är för många en förutsättning för att få vardagspusslet att gå ihop. Därför är det av högsta vikt att en expansiv region planerar för långsiktiga investeringar som syftar till att förenkla vardagen för de som bor och verkar i regionen. En stad utan transporter av människor och gods är ingen stad. Fungerande transporter av människor och varor är en förutsättning för att staden ska leva.

Kristdemokraterna vill att Stockholms kollektivtrafik ska kännetecknas av trygghet, hög kapacitet och god kvalitet. Kollektivtrafiken ska skapa möten för människor från Stockholms alla delar, ge förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande och bidra till en stärkt arbetsmarknad. Övergång till miljövänliga drivmedel, säkerhetsarbete samt service- och kvalitetsutveckling inom kollektivtrafiken ska stimuleras. Taxorna inom kollektivtrafiken ska utformas så att de främjar kollektiva transporter och en god resurshushållning. För att klara omställningen till ett hållbart samhälle krävs miljövänlig teknik och smarta lösningar.

Stockholmsregionen kännetecknas av en unik skärgård, närhet till vatten, sammanhängande grönområden, landsbygd, glesbygd, historiska stadsdelar och moderna urbana miljöer. Stockholm ska vara en attraktiv region att leva och bo i. Barn och ungdomar ska växa upp i en storstadsregion som präglas av goda livsmiljöer, trygghet och gemenskap. Kollektivtrafiken med buss, båt, spårvagn, pendeltåg och tunnelbana ska vara attraktiva resealternativ för alla. Barn, äldre och personer med funktionsnedsättning ska uppleva att kollektivtrafiken präglas av trygghet och tillgänglighet.

Medan kollektivtrafiken löser många arbetsresor är det ofta bilen som ser till att den övriga vardagen fungerar. Hämtningar och lämningar på förskola, skjutsning av barn till idrotts- och fritidsaktiviteter, inköp och besök hos släkt och vänner. Bilen är en omistlig del även av många stockholmars vardag. Därför vill Kristdemokraterna bland annat se att en östlig förbindelse, när utrymme ges, blir verklighet för att få en fungerande ringled runt vår huvudstad. Vi vill också se att Tvärförbindelse Södertörn så snart som möjligt går till byggstart för att förbättra framkomligheten på Södertörn.

Samtidigt som vi ska värna om och utveckla kollektivtrafiken måste vi adressera de stora kostnadsökningarna. Kollektivtrafikens kostnader har ökat snabbare än resandet under många år. Det är inte långsiktigt hållbart. Vi måste därför vara beredda att testa nya lösningar och ny teknik som kan hjälpa till att effektivisera kollektivtrafiken och hålla kostnadsökningarna nere.

Stockholms kollektivtrafiksystem har länge rankats som ett av världens bästa. Men med de stora nedskärningar som Vänsterstyret genomfört under 2024 tappar vi mark och kollektivtrafiken är inte längre något vi kan känna samma stolthet över.

Kristdemokraterna vill vända den negativa trenden med minskad kollektivtrafik och göra det mer attraktivt att resa klimatsmart. Därför vill vi göra en betydande satsning på att återställa turtätheten. Vi satsar därför 400 miljoner kronor mer än majoritetsstyret på att köpa mer kollektivtrafik 2025.

Att Vänsterstyret överväger att ta över delar av kollektivtrafiken i egen regi är något som Kristdemokraterna motsätter sig. Förvaltningens egen utredning visar att driften av kollektivtrafiken i Region Stockholms regi skulle leda till betydande fördyringar. Det anser inte vi är god hushållning med skattebetalarnas medel.

Kopplat till frågan ovan så ser Kristdemokraterna med stor oro på styrets nyligen lagda uppdrag till trafiknämnden att stärka kompetensen om trafik i egen regi. Av budget framgår att uppdragets syfte är att "realisera en neutral inställning till olika driftsformer samt stärka effektivitet och kvalitet inom trafiken." Detta låter som en politisering av förvaltningen och förslaget bör genast dras tillbaka.

En trygg kollektivtrafik

Trygghet är en viktig förutsättning för en god livskvalitet. Om invånarna känner sig otrygga i sitt bostadsområde, på väg till arbetet, på skolgården eller i kollektivtrafiken begränsas livet och samhällets tillgänglighet. Kristdemokraterna vill ha ett tryggt och säkert samhälle, där människor känner tillit till varandra och tillit till att samhällskontraktet upprätthålls. Kollektivtrafiken ska vara trygg för alla.

Otryggheten i kollektivtrafiken har ökat över tid, vilket har kommit att hindra många resenärer från att ta del av kollektivtrafiken. Det ökade otryggheten gäller inte minst tunnelbanan, men då inte i så hög grad på tunnelbanetågen, utan i tunnelbanans närmiljöer. Vid eller i anslutning till stationerna och på väg till och ifrån dem. Brottsstatistiken visar att 60 procent av alla anmälda brott i Stockholms län sker inom en radie av 500 meter från en tunnelbanestation. Otrygga miljöer utanför spärrlinjen är ett allvarligt problem som kräver påtagliga åtgärder.

Kameraövervakning är en viktig del i att höja tryggheten och den konkreta säkerheten i kollektivtrafiken och i dess direkta närhet. I dag finns det kameror i bussar, tunnelbanetåg och på perronger men inte utanför spärrlinjerna där majoriteten av de konkreta brotten och ordningsstörningarna sker. Sedan införandet av

kameraövervakning i kollektivtrafiken har brotten på tunnelbanestationer i Stockholms innerstad minskat med 25 procent. Kristdemokraterna förespråkar att övervakningskameror ska kunna monteras utanför tunnelbane- och pendeltågsstationer samt vid busshållplatser.

Som stöd i sitt brottsupplärande arbete begär polisen varje år ut ungefär 3 000 bilduttag från någon av SL:s ca 20 000 övervakningskameror. För att stödja polisens viktiga arbete anser vi att Regionen i samverkan med Polismyndigheten bör implementera digital igenkänning i kameraövervakningssystemet inom den allmänna kollektivtrafiken i syfte att hitta efterlysta brottslingar. AI är även användbart i syfte att registrera olika typer av avvikande beteenden i kollektivtrafiken, t.ex. upptäcka om någon ramlat ner på spåret eller om det genomförs insamling av pengar i form av tiggeri. AI skulle också snabbt kunna upptäcka en kvarlämnad väska och på egen hand slå larm till ordningspersonal för agerande.

I dag är fuskåkning ett stort problem. I Stockholm finns det organisationer som aktivt arbetar för ökad fuskåkning och ger stöd, hjälp och råd till den som vill fuskåka. De ger också ekonomiskt stöd till dem som åker fast. Detta är fel och osolidariskt mot kollektivtrafikens betalande resenärer. Vår kollektivtrafik är inte gratis. Och det är ekonomiskt fullständigt ohållbart och orealistiskt att hävda att den ska vara avgiftsfri. Biljettintäkterna är avgörande för den dagliga driften och en fortsatt utveckling av kollektivtrafiken.

I Stockholm har vi under åren med borgerligt styre systematiskt arbetat för att minska fusket, men tyvärr har vänsterstyret genomfört eller aviserat en rad förändringar som underlättar för fuskåkare. Vi kristdemokrater säger tydligt nej till förslag om spärrfria tunnelbanestationer eller att rulla ut systemet med påstigning i alla dörrar på bussar i hela länet. I stället behövs det ett flertal ytterligare åtgärder för att komma åt problemet.

Tyvärr är lagstiftningen idag på flera sätt utformad till fuskarnas fördel. Bland annat finns det en gräns för hur hög kontrollavgiften får vara när någon åker fast. Det är rimligt att kontrollavgiften inte ska vara hur hög som helst när någon åker dit för första gången. Men när någon åker dit för andra, tredje eller tionde gången är det inte rimligt att den påföljande avgiften ska ha samma begränsning. Kristdemokraterna föreslår dubbla avgifter för den som åker fast för fuskåkning för andra gången samt ytterligare fördubbling vid varje tillfälle vederbörande åker fast för fuskåkning därefter. Den ökande avgiften ska vara ett sätt att komma åt de som sätter i system att planka i kollektivtrafiken och skulle förstås omgärdas av gallringsregler för de registrerade återkommande plankarna. Det vill säga den som inte ertappats med att planka under förslagsvis en treårsperiod försvinner ur registreringen. Skulle vederbörande sedan återkomma som "vanep plankare" igen så påbörjas avgiftshöjning igen för varje nytt rapporteringstillfälle.

En annan lösning för att stävja fusket kan också vara att den ertappade på stående fot köper en årsbiljett hos SL om det vid biljettkontroll upptäcks att vederbörande saknar

giltigt färdbevis. För att öka andelen fuskåkare som åker fast vill vi utöka användandet av civilklädda kontrollanter som komplement till den uniformerade personal som kontrollerar biljetter.

Även olovligt spårbeträdande är ett återkommande problem inom kollektivtrafiken. Det skapar förseningar, stora kostnader och är ofta direkt livsfarligt för den som utför överträdelsen. Vi kristdemokrater förespråkar kraftigt utökade böter och i allvarliga fall även möjliga fängelsestraff för den som olovligen beträder spåren. Den som gjort sig skyldig till olovlig spårbeträdelse ska även hållas skadeståndsskyldig för de kostnader och förseningar som den olovliga spårbeträdelsen gett upphov till.

Kontrollanter får i dag inte omhänderta eller hålla kvar fuskåkare. Resenärer är inte heller tvungna enligt lag att visa färdbevis vid biljettkontroll utan kan i stället välja att lämna fordonet. Detta sätter fuskåkarna i system och skapar ofta obehagliga situationer i trafikmiljön. Kristdemokraterna menar att resenärerna ska vara skyldiga att visa biljett vid kontroll. Om den som åkt fast vägrar att uppvisa legitimation ska kontrollanterna ha rätt att hålla kvar fuskaren till dess att polis anländer.

Kristdemokraterna föreslår även att SL, när utrymme ges, inför ett system med in- och utcheckning vid stationerna för all spårbunden kollektivtrafik. Det innebär att kortet blippas både när resenären går in genom spärrlinjen och när resenären går ut genom spärrlinjen. Med ett sådant system skulle det bli svårare för fuskåkare. Systemet skulle också underlätta utveckling, förbättring och uppföljningen av kollektivtrafiken.

Försäljning, tiggeri, musicerande och andra ordningsstörningar upplevs av de flesta som förargliga inslag i kollektivtrafiken. Störande personer i kollektivtrafiksystemet saknar dessutom påfallande ofta giltig biljett. Under vissa tider på dygnet kan det därtill upplevas som otryggt att bli störd och uppmanad att lämna ifrån sig pengar av någon som man inte känner. Om kollektivtrafiken ska vara ett attraktivt alternativ, inte minst för den som dagligen pendlar, är det angeläget att resan är fri från störande och otrygga inslag. Därför förespråkar Kristdemokraterna ett förbud mot försäljning, tiggeri och musicerande innanför tunnelbanans och pendeltågens spärrlinjer och på samtliga av SL:s fordon.

För att skapa en trygg miljö i kollektivtrafiken behöver alla resenärer bidra med respekt och omtanke om sina medresenärer. Det är inte direkt möjligt att ha formella regler, med sanktioner för den som inte följer dem, om att människor ska lämna plats åt äldre eller gravida som behöver sittplats. Men en hjälpsam och solidarisk attityd, där vi ser varandras behov och är hjälpsamma mot varandra ska precis som i samhället i övrigt, vara normen i kollektivtrafiken. Smutsiga skor hör naturligtvis inte hemma på säten och bänkar, inte heller rökning på spårtrafikens perronger. Genom att personligen som resenär följa sådana uppmaningar, anslag och förhållningssätt kan vi bidra till att resenärmiljöerna upplevs som tryggare och trevligare, vilket i förlängningen kan göra att hela regionen upplevs som tryggare. SL ska därför ytterligare intensifiera arbetet för en respektfull kultur i kollektivtrafiken.

Klotter skapar otrygghet, förfular och skräpar ner resenärernas miljö. Enligt de senaste siffrorna från SL kostar klottersaneringen en bra bit över 100 miljoner kr varje år. SL har därför med gott resultat implementerat en klotterpolicy för att sanering skall ske inom 24 timmar– i alla delar av verksamheten utom pendeltågstrafiken! Inte heller vid pendeltågsspår, bilvägar och broar gäller denna policy då det är det statliga Trafikverket som äger och underhåller infrastrukturen. När omgivningen vandaliseras och tillåts förfalla ökar risken att ytterligare skadegörelse sker, enligt den i många sammanhang bevisade ”broken window teorin”. Kristdemokraterna kräver därför att Trafikverket också implementerar motsvarande klotterpolicy som SL för att eliminera och sanera klotter inom en viss given tidsram.

En annan viktig trygghetsskapande åtgärd är att personer som har färdtjänst får ta med sig en ledsagare i kollektivtrafiken avgiftsfritt. Den möjligheten har vi Kristdemokrater förvaltat i flera år, och vill nu utvecklas till att gälla alla resenärer i den allmänna kollektivtrafiken med den sortens behov. För att underlätta framkomlighet samt orientering för äldre och funktionsnedsatta vill vi kristdemokrater att ledsagare ska få åka med gratis på resan. Idag är SL anslutna till tjänsten ledsagningsportalen. Med hjälp av den kan resenärer med funktionsnedsättning beställa kostnadsfri ledsagning för alla byten under en resa med kollektivtrafik inom Sverige. Kristdemokraterna tycker inte det är rimligt att resenärer med funktionsnedsättning måste betala dubbelt för att ta med ledsagaren på resan.

Behovet av suicidpreventiva åtgärder i kollektivtrafiken är stort då flera självmord sker på järnvägsspår varje år i Region Stockholm. Detta är fruktansvärda händelser som inte bara innebär mänskliga tragedier utan också påverkar hela samhället. Samtidigt finns forskning som visar att många självmord kan förhindras med både enklare åtgärder och mer ingripande insatser som barriärer och dörrslussar. Det senare är viktiga och bör införas på fler stationer på lång sikt. På kort sikt vill Kristdemokraterna installera staket vid plattformarnas ändar, förbättra skyltningen och tydliggöra varningsmarkeringar som ”hajtänder”. Dessutom vill vi förbättra belysning och installera fler övervakningskameror som tillsammans med ökad utbildning för stationspersonalen ökar tryggheten och verkar suicidpreventivt.

Kristdemokraterna yrkar:

- Fortsätt arbetet med att öka antalet övervakningskameror i kollektivtrafiken
- Utred möjligheten att införa ett system med in- och utcheckning vid spärrlinjer
- Att ledsagare till personer med funktionsnedsättning ska få åka med avgiftsfritt på resan
- Förbjud tiggeri, försäljning och musicerande innanför tunnelbanans och pendeltågens spärrlinjer och på samtliga av SL:s fordon
- Inför 24-timmarsregeln för klottersanering även i pendeltågstrafiken.
- Avsätt medel för suicidpreventiva åtgärder i kollektivtrafiken.

En innovativ kollektivtrafik med ett smart biljettsystem

Stockholms län står inför stora utmaningar med en stark befolkningstillväxt och urbanisering. Antalet kollektivtrafikresenärer ökar och tillför nya resmönster i regionen. Nya digitala verktyg spelar en betydande roll för att förbättra kollektivtrafiken, inte minst när det gäller att utveckla och effektivisera. Kristdemokraterna menar att kollektivtrafiken behöver smarta lösningar som gör den tillgänglig, trygg och attraktiv. Regionen behöver därför fortsätta att vara en aktiv partner inom forskning och utveckling exempelvis genom att erbjuda lämpliga testbäddsmiljöer. Detta gäller utveckling av såväl digitala tjänster som hållbar kollektivtrafik och transporter till exempel genom elektrifiering och autonoma fordon.

Kollektivtrafiken ska underlätta människors vardag. För den som vill hinna skicka några mejl på tunnelbanan, beta av några jobbsamtal på pendeltåget eller läsa förskolans veckobrev på bussen är det angeläget att det finns bra möjlighet att ladda sin mobila enhet. Detta gäller alla fordonsslag men även på spårstationer. Kristdemokraterna anser att olika operatörer ska få möjlighet att erbjuda wifi i kollektivtrafiken, men minst lika viktigt är att mobilnäten fortsätter att byggas ut så att de ger bra uppkoppling och avbrottslösa samtalsmöjligheter i hela kollektivtrafiksystemet. Vi tror att det är ett sätt att få fler att resa kollektivt, inte minst arbetspendlare.

SL-appen besitter en stor utvecklingspotential för att underlätta resandet. Allra viktigast är att reseplaneraren är snabb och effektiv och alltid anger korrekt information och kloka resealternativ för resenären – även vid störningar i trafiken. Men vi vill också att live-kommunikation om trängsel på tåg och bussar bör implementeras i appen. SL-appen ska kunna användas för att guida resenären till lämpliga infartsparkeringar i anslutning till kollektivtrafiken, samt i vilken del av tåget det är bäst att sitta om man vill komma närmast önskad uppgång. Informationsflödet i kollektivtrafiken är viktigt för resenärer.

Resenärerna stöter idag allt för ofta på problem när de försöker använda sina digitala biljetter. Det kan handla om tekniska problem som trasiga eller repade skärmar, låg skärmstyrka och fuktiga skärmar vid dåligt väder vilket gör det svårt att skanna QR-koder i biljettläsaren, I vissa fall tvingas busschaufförer släppa på resenärer utan att deras resa registreras för att undvika förseningar. Detta resulterar i att förvaltningen får en felaktig resestatistik och därmed en bristfällig bild av resenärsflödet.

Kristdemokraterna vill därför att SL:s flergångsbiljetter, såsom veckokort, månadskort och årskort ska integreras i digitala plånböcker som Apple Wallet och Google Wallet. Genom att erbjuda dessa biljetter i en digital plånbok kan resenärerna enkelt registrera sina biljetter via NFC-funktionen utan att behöva oroa sig för tekniska problem med sina enheter. Kristdemokraterna vill också att systemet öppnas så att det går att köpa biljett även via andra appar än SL:s, till exempel via kartfunktionen i Google Maps.

Det ska vara enkelt att köpa en biljett, att förstå vilken typ av biljett man ska välja och att planera sin resa. Vi vill därför införa ett pristak-system eller ”capping” för kollektivtrafikens biljetter. Det innebär att två enkelbiljetter automatiskt omvandlas till dagskort eller månadskort efter 27 resor om resenären åker så mycket att det blir ekonomiskt förmånligt. Genom att sätta en övre gräns för kostnaderna under en viss tidsperiod kan vi göra så att resenärerna inte behöver oroa sig för att kostnaderna ska bli för höga.

Vi strävar också efter att underlätta för barnfamiljer med skolungdomar och gymnasieelever att använda kollektivtrafiken. Därför föreslår vi att det ska bli möjligt för dessa familjer att köpa terminskort och fritidskort på delbetalning eller prenumeration. Detta skulle göra det enklare för familjer att hantera sina utgifter och samtidigt använda kollektivtrafiken som ett praktiskt och miljövänligt sätt att transportera sina barn till skolan och andra aktiviteter.

Kristdemokraterna vill skapa nytta för resenären med funktioner som möjliggörs i ett nytt nationellt biljettsystem. Vi vill även säkerställa en nationell infrastruktur för biljettsystem för framtidens kollektivtrafik vilket harmoniserar resevillkor samt skapa en konkurrensneutral försäljningsplattform med lika villkor för olika aktörer. Region Stockholm bör verka för att ett nationellt biljettsystem införs.

Kristdemokraterna anser att SL framöver ska kunna införa ett system med in- och utcheckning vid stationerna för all spårbunden kollektivtrafik. Det innebär att kortet blippas både när resenären går in genom spärrlinjen och när resenären går ut genom spärrlinjen. Ett sådant system ger god, anonymiserad information om stockholmarnas resmönster, vilket skulle vara värdefullt för en bättre trafikplanering, samtidigt som det skulle det göra det svårare för fuskåkare.

Invanda resmönster måste brytas för att fler ska välja att åka med kollektivtrafiken i stället för med bilen. Det är centralt att trafiknämnden anpassar sitt utbud, sitt biljettsystem och sin service för att så långt som möjligt få tillbaka resenärerna efter pandemin. Ny och bättre service, högre intäkter från reklam, utökad service och fler mobilitetstjänster ska, tillsammans med ett utvecklat trygghetserbjudande, bidra till att skapa en trygg, trivsamtillgänglig kollektivtrafik som välkomnar såväl gamla som nya resenärer efter pandemin.

Kristdemokraterna yrkar:

- Fortsätta utveckla en bra kommunikation med resenärerna som informerar om infartsparkeringar, trängsel på tåg, bussar och lediga platser
- Integrera SL-kortet i digitala plånböcker med Apple Wallet och Google Wallet
- Inför ett flexiblere biljettsystem med pristak, s.k. capping, så att det blir lättare för resenären att välja rätt biljett
- Gör det möjligt att delbetala eller prenumerera på terminskort och fritidskort för skolungdom

- Region Stockholm ska fortsätta vara en aktiv part inom forskning och utveckling av hållbar kollektivtrafik och transporter
- Utöka reklamen i kollektivtrafiken

En tillgänglig kollektivtrafik

Sedan Vänsterstyret i Region Stockholm tillträdde har koalitionen gjort betydande nedskärningar på det befintliga trafikutbudet. Vi som kristdemokrater tror starkt på att tillgänglighet är nyckeln till att stimulera efterfrågan inom kollektivtrafiken. Att som styret skära ner avgångarna på 90 busslinjer och lägga ned 22 linjer är därför närmast att beskriva som en slakt av kollektivtrafiken. I Stockholms innerstad har avgångarna minskat med 16 % under 2024. Vi menar att regionen tvärtom måste göra betydande satsningar på kollektivtrafiken för att locka tillbaka resenärerna.

Kristdemokraterna vill därför satsa 400 miljoner kronor mer än majoriteten på att köpa in mer kollektivtrafik under 2025. Vi är fast övertygade om att detta kommer att hjälpa till att upprätthålla ett starkt och pålitligt kollektivtrafiksystem som kan locka tillbaka resenärer och starkt gynna regionen som helhet. Genom en ökad tillgänglighet till kollektivtrafiken kan vi säkra tillväxt och välbefinnande.

Att resvägen är snabb och tillgänglig samt att resan går i tid är avgörande för att stockholmarna ska välja att resa kollektivt och därtill en förutsättning för många att få vardagspusslet att gå ihop. Därför är det av högsta vikt att en expansiv region planerar för långsiktiga investeringar som syftar till att förenkla vardagen för dem som bor och verkar i regionen.

För resor med mycket högt resande kan spårväg vara ett bra alternativ när bussens kapacitet inte räcker till. Det går naturligtvis in långt fler passagerare i en 60 meter lång spårvagn än i en 18-metersbuss av den typ som i dag trafikerar stombusslinjerna. Kristdemokraterna vill skapa ett sammanhängande spårvägsnät, så att nya resvägar kan skapas och att vagnpark och depåresurser används på ett effektivt sätt.

Kristdemokraterna vill, när utrymme ges, ha en östlig förbindelse. Vi är därför positivt inställda till att regeringen nu tar initiativ till att utreda frågan och ser över möjligheten till alternativ finansiering. När förbindelsen är på plats kan äntligen ringen kring Stockholm slutas. När den byggs vill vi att även Tvärbanan binds samman med en förlängning från Sickla till Ropsten och därifrån till Solna station, så att det blir en ring för biltrafik och en för spårväg. Med en hållplats vid Universitetet skulle Tvärbanan kunna få en bra bytespunkt mot Roslagsbanan och röda linjens Mörby-gren.

Kristdemokraterna anser att Spårväg syd ska förlängas från Älvsjö till Gullmarsplan. Vi vill också att Spårväg City ska förlängas från Djurgårdsbron till Ropsten och sammankopplas med Lidingöbanan.

För den som inte bor i anslutning till en busshållplats, lokalbana, pendeltåg, tunnelbana eller pendelbåt är det viktigt att det finns förutsättningar för en kombinerad resa. Det

innebär att det enkelt ska kunna gå att kombinera kollektivtrafikresan med exempelvis bil eller cykel. Om man inte kan räkna med att få en plats på infartsparkeringen eller om det är för långt mellan parkering och station blir följden att bilen i stället tas hela vägen till jobbet. Likaså blir cykeln stående hemma om det inte finns cykelparkering eller om den parkering som finns är otrygg eller överhopad med cyklar. Kristdemokraterna vill se fler infartsparkeringar för både cykel och bil, inklusive laddningsmöjligheter för elfordon. Vi menar att det är särskilt angeläget att bygga ut antalet infartsparkeringar vid kollektivtrafikknutpunkter i länets yttre delar. Dessutom anser Kristdemokraterna att SL-biljetten ska gälla som parkeringsbetalning på alla infartsparkeringar.

Personer med olika funktionsnedsättningar måste kunna lita på att hela resan är tillgänglighetsanpassad. Alla länkar i resekedjan måste fungera för att resan ska vara möjlig: information före och under resan, gångvägar till och från hållplatser och stationer, tillgängliga hållplatser samt biljettsystem som är lättbegripliga och enkla att hantera. Fordonen ska också vara smidiga att kliva på och av. De ska ha specialanpassade sittplatser och utrymme för hjälpmedel som rullstol eller rullator. Personalens bemötande måste präglas av omtanke och hänsynstagande. Genom externa högtalare, tydliga displayer, blindskrift och taktila stråk kan tillgängligheten förbättras ytterligare.

Kristdemokraterna vill att det på perrongerna ska markeras var dörrarna till tåget eller tunnelbanevagnen kommer att stanna. Toaletter ska finnas på pendeltågsstationer, nya tunnelbanestationer och på tåg som går längre sträckor, för att skapa ökad tillgänglighet. På längre sikt vill vi att man utifrån ett trygghets- och tillgänglighetsperspektiv planerar för plattformsväggar i tunnelbanan, på stationer där det är särskilt trångt. Detta för att förhindra olyckor. Som ett led i att förbättra tillgängligheten i kollektivtrafiken anser vi att kraven på service, driftsäkerhet och underhåll för hissar och rulltrappor måste skärpas.

Sedan 2017 förbinder Mälartåg de större städerna i Mälardalen. Dessa tåg har en jämn tidtabell med tätare avgångar än tidigare regionaltåg och förbinder på ett bra sätt Stockholmsregionen med näraliggande regioner. Kristdemokraterna anser att SL-kortet också ska gälla på resor inom länet med Mälartågen, så att de kan fungera som snabbpendeltåg som binder ihop länet med Stockholms central och förkortar resorna, från Nykvarn och Södertälje i söder till Märsta och Arlanda i norr. Förutom Flemingsberg och Sundbyberg, där regionaltågen stannar i dag, menar vi att de också bör stanna i Älvsjö, Solna, Barkarby och Helenelund.

För att bussarna ska komma i tid är framkomligheten avgörande. Kollektivtrafikkörfält ska så långt som möjligt finnas där det annars finns en risk att bussarna har svårigheter att komma fram i tid. Framför allt ska stombusslinjerna prioriteras. Bussarnas tid vid rödljus behöver minimeras genom signalprioritering. Med hjälp av den senaste forskningen och innovativa lösningar kan signalprioriteringen optimeras så att hela trafiksystemet, såväl bussar som bilar, fungerar så effektivt som möjligt.

Cykeln är ett viktigt trafikslag som möjliggör omställningen till ett fossilfritt resande. Region Stockholm har som mål att cyklingen i länet ska öka. Kommunerna ansvarar för sina cykelbanor och deras arbetet för ökad framkomlighet och säkerhet för cyklister är avgörande. Regionens cykelkansli arbetar för en utbyggnad av de regionala cykelstråken. Kansliet har dock en begränsad roll i framtagandet av nya cykelleder och vi föreslår därför att Region Stockholms cykelkansli läggs ner.

Däremot så ser vi gärna att hyrcykeltjänster ingår i de trafikavtal som regionen tecknar. Kristdemokraterna är av uppfattningen att det är mycket positivt att resenärerna erbjuds stor frihet i val av trafikslag (cykel, buss, pendelbåt, spårbunden kollektivtrafik etc.). Vi vill därför se ett hyrcykelsystem som fungerar över länets kommungränser och som är integrerat i både SL:s biljettsystem och i reseplaneraren.

Kristdemokraterna yrkar:

- Att satsa 400 miljoner på att öka trafikutbudet
- Att SL-biljett ska gälla som betalning på samtliga infartsparkeringar
- Att SL-biljett ska gälla som betalning på Mälartågen inom regionen
- Inled en förhandling om att bygga Östlig förbindelse
- Att det regionala cykelkansliet läggs ner
- Att hyrcykel är integrerat i SL:s biljettsystem och fungerar över kommungränserna.

En färdtjänst att lita på

För personer med olika funktionsnedsättningar, som inte kan resa med den allmänna kollektivtrafiken, möjliggör färdtjänstverksamheten och övriga särskilda persontransporter ett delaktigt och aktivt liv. Resenärerna ska bemötas med god service och respekt. Chaufförerna och övrig personal som möter resenärerna måste ha goda kunskaper i svenska, kännedom om olika funktionsnedsättningar och därtill bra lokal-kännedom då resenären inte alltid kan förväntas vara behjälplig med vägledning.

För att göra tillståndshandlingen för färdtjänsten enklare, tydligare, effektivare och mer rättssäker vill Kristdemokraterna att regionen ska ansvara för hela processen, från utredning, tillståndsgivning och utförande, och inte som i dag när grundansökan lämnas in i hemkommunen, men beslutet om tillstånd och verksamhetens utförande sköts av regionen. Tills vidare behöver regionen utveckla sitt praktiska ansvar för att förbättra och förenkla ansökningsförfarandet i samverkan med länets kommuner. Exempelvis behöver blanketten för ansökan vara lika lättillgänglig både på papper och digitalt, samt utgå från såväl kognitiva som fysiska funktionsnedsättningar.

Funktionerna för att beställa resor och verksamhetens kundservice av resor ska kontinuerligt utvecklas för att kunna tillmötesgå såväl dem som vill sköta sina beställningar och ärenden digitalt som via telefon. Samtliga chaufförer ska vara särskilt

utbildade i praktiskt bemötande och stöd för resenärer med olika funktionsnedsättningar och andra särskilda behov.

Genom att kollektivtrafiken görs alltmer tillgänglig och trygg för äldre och resenärer med funktionsnedsättningar kommer behovet av färdtjänst med vanliga taxibilar eller specialfordon på lång sikt att minska. Region Stockholm ska fortsätta att ge färdtjänstresenärer fritt resande i den allmänna kollektivtrafiken via sitt färdtjänsttillstånd. Precis som färdtjänstverksamheten ska den anropsstyrda närtrafiken utvecklas, även det som ett komplement och möjligt alternativ till färdtjänstresor i taxi.

Kristdemokraterna yrkar:

- Säkerställ att färdtjänstchaufförerna, och övrig personal som arbetar med service kring färdtjänstverksamheten har goda språkkunskaper och utbildning om olika funktionsnedsättningar
- Utveckla och förenkla ansökningsförfarandet för färdtjänst

Anropsstyrd kollektivtrafik

För att göra den allmänna kollektivtrafiken tillgänglig på bästa sätt i hela Stockholms län behöver anropsstyrd busstrafik finnas tillgänglig i länets glest bebyggda områden. Den införda anropsstyrda trafiken som resenären själv kan beställa har avsevärt förbättrat tillgängligheten och behöver fortsätta att utvecklas. Detsamma gäller också den anropsstyrda närtrafiken, som är mycket ändamålsenlig där det finns många äldre personer, med eller utan beviljat färdtjänsttillstånd, som har ett behov av en mer portnära trafik än vad den ordinarie kollektivtrafiken kan erbjuda. Närtrafiken går ofta i områden där många äldre bor. Bussen är ett smidigt sätt att ta sig till exempelvis vårdcentralen, mataffären eller till den övriga kollektivtrafiken. En anropsstyrd närtrafik skulle ge en mer trygg och tillgänglig resa för den som har svårt att gå från busshållplatsen eller tunnelbanestationen. Ska verksamheten utvecklas och utökas behöver den dock helt övergå till att bli anropsstyrd. Närtrafiklinjer skulle kunna utökas och få fler passagerare om den helt övergick till att vara anropsstyrd.

Förutom glesbygdsområden ser vi en funktion för anropsstyrd trafik i områden där vanlig linjelagd busstrafik inte är motiverad, till exempel industriområden, shoppingområden samt nybyggda villaområden.

Idag finns det riktlinjer gällande maximalt gångavstånd till kollektivtrafiken. I innerstaden gäller 500 meter och i glesbygd 1 km. I takt med att staden växer byggs även nya villakvarter upp i glesbygden. Nybyggda områden skall ha god tillgänglighet till kollektivtrafiken. I nybyggda villaområden, där avståndet till hållplatsen är långt, anser vi att man framgent bör införa ett pilotprojekt för självkörande, anropsstyrda mindre bussar. Detta för att lättare transportera resenärer till huvudleder där tillgängligheten till kollektivtrafik är god. Detta skulle på sikt få fler resenärer att välja kollektivtrafiken före bilen.

Kristdemokraterna förespråkar att Trafiknämnden ska genomföra och driva ett pilotprojekt som involverar dynamisk trafik, i linje med den välkända Säfteffmodellen, inom ett passande område. Målet med detta pilotprojekt är att främja kollektivtrafikens tillgänglighet, förbättra kostnadseffektiviteten och minska andelen motoriserade resor. Vi tror att detta initiativ kommer att utgöra ett steg framåt mot en mer effektiv och hållbar kollektivtrafik och ser fram emot att arbeta för att göra detta projekt till verklighet.

Kristdemokraterna yrkar:

- Utred anropsstyrd trafik i länets glesbygdsområden och industriområden
- Utred att närtrafiken ska bli anropsstyrd och en integrerad del av den övriga allmänna kollektivtrafiken samt färdtjänsten
- Att genomföra ett pilotprojekt om dynamisk trafik efter Säfteffmodellen

En levande pendelbåts- och skärgårdstrafik

Pendelbåtstrafiken i Stockholm har tack vare Kristdemokraterna blivit ett viktigt inslag i stockholmstrafiken. I dag kan man pendla mellan Ekerö och Stadshuskajen och med pendelbåtlinjen Sjövägen (linje 80) som kör Nybroplan – Nacka – Lidingö – Frihamnen.

Kristdemokraterna vill utveckla fler effektiva förbindelser på Stockholms inre vattenvägar. Bland annat vill vi förlänga linje 80 till Djursholm och Täby samt skapa en ny linje mellan Solna strand och Stadshuskajen. Vi vill även att testlinje 83x mellan Vaxholm och Strömkajen permanentas samt fortsätta att bygga ut pendelbåtstrafiken i rusningstid. Kristdemokraterna vill därtill se över möjligheten för privata linjer att ansluta sig till SL:s biljettsystem exempelvis mellan Hammarby sjöstad och Nybroplan och mellan Solna strand och Gamla Stan.

För att hitta nya båtlinjer i regionen behövs bättre samarbete mellan regionen, kommuner och länsstyrelsen, både vad gäller bryggor, anslutningstrafik och möjligheter att köra fortare för sjötrafiken. Dels måste arbete om att prospektera och bygga fler bryggor förbättras, dels måste hastighetsbegränsningar på pendelbåtar lyftas.

Waxholmsbolagets årsbiljett kallas för ö-kort. Kortet är till för dem som är skrivna på en ö utan broförbindelse eller statlig färja till fastlandet inom Waxholmsbolagets trafikområde. Vi ser ett behov av att tillgängliggöra ö-kortet för fler invånare, framför allt för dem som jobbar ute i skärgården. Kristdemokraterna vill inkludera dem som har sin arbetsplats på en ö som inte har bro- eller färjeförbindelse och samtidigt höja årsavgiften för ö-kortet. Ur ekonomiskt perspektiv skulle det för regionens räkning röra sig om ett nollsummespel.

Den nuvarande pendelbåtsflottan behöver förnyas. Kristdemokraterna vill därför att det köps in nytt tonnage för att möta framtidens resenärer. Det kommer göra pendelbåtar och skärgårdsbåtar mer miljövänliga och öka tillgängligheten för såväl cyklister som personer med funktionsnedsättning.

Kristdemokraterna yrkar:

- Att privata båtlinjer ska kunna ansluta sig till SL:s biljettsystem
- Förläng linje 80 till Täby
- Tillgängliggör Ö-kortet för fler
- Köp in nytt tonnage för pendelbåtstrafiken

Framtidens hållbara trafik

För närvarande pågår ett skifte från förbränningsmotorer till eldrift inom transportsektorn. Kristdemokraterna vill se fler sådana lösningar inom kollektivtrafiken. Valet av lösningar ska göras utifrån vad som ger bäst resultat ur en ekonomisk och ekologisk synvinkel. Att elektrifiera kollektivtrafikens bussar samt båttrafikens fordonsflotta är viktigt för att minska beroendet av fossila energikällor. För färdtjänst och närtrafik spelar batteridrift en viktig roll i elektrifieringen. Även för båttrafiken kan batteridrift vara en viktig del i omställningen till fossilfri kollektivtrafik.

Ökad automatisering har länge varit en trend inom spårburen trafik. Automatiseringen möjliggör högre turtäthet och lägre driftskostnader. Den ger förutsättningar till högre passagerarkapacitet. Kristdemokraterna vill på sikt införa automatisk drift i Stockholms tunnelbana. De senaste åren har många försök även genomförts med självkörande bussar och bilar. Självkörande taxi skulle kunna vara ett sätt att skapa kollektivtrafik med god turtäthet i utbyggnadsområden. Kristdemokraterna vill även framgent se ytterligare långsiktiga försök med självkörande bussar.

Kristdemokraterna yrkar:

- Elektrifiera alla bussar och pendelbåtar i den land- och sjöbundna kollektivtrafiken.

Trängselskatt

Syftet med trängselskatten ska vara att sporra resenärer till att använda andra färdmedel än bil och på så sätt minska trängseln på vägarna. Kristdemokraterna anser att trängselskatten inte ska användas för att mjölka pengar från skattebetalarna. Vi menar att regionerna måste få besluta om trängselskatter och verkar för att den inte höjs under innevarande mandatperiod. Det ska inte vara statens beslut. Trängselskattportalerna ska placeras där de bäst tjänar sitt syfte. Det är angeläget att de inte placeras så att de hindrar tillfarten till infartsparkeringar eller byten till kapacitetsstark kollektivtrafik.

Regional utveckling för en attraktiv och hållbar tillväxtregion

Effektivisera den politiska organisationen kring klimat-och regionplaneområdet

Kristdemokraterna anser att antalet organ som idag hanterar de frågor som faller under Klimat- och regionutvecklingsnämnden, Tillväxt- och innovationsutskottet och Infrastruktur- och regionplaneringsutskottet framöver bättre hanteras inom ett utskott under regionstyrelsen. Dagens oproportionerligt stora politiska organisation för dessa närliggande frågor gör att det upplevs som oklart vilken instans som äger vilken fråga, Många gånger är också de frågeställningar som hanteras inom Klimat- och regionutvecklingsnämnden och närliggande utskott av liten eller obetydlig relevans för Region Stockholm. Detsamma gäller för det betydande antal remisser som kommer in och vars värde av inspel och yttranden från Region Stockholm många gånger framstår som oklart.

Kristdemokraterna anser också att antalet uppdrag och anslag till Klimat- och regionutvecklingsnämnden samt närliggande utskott växt oproportionerligt mycket sedan nuvarande styre tillträdde. Det är inte heller rätt att i ekonomiskt tuffa tider prioritera offentliga medel på symbolpolitiska initiativ som bostadskansli, cykelkansli, livsmedelskluster etc. Vi tror i stället att kommunerna och staten tillsammans med marknadens aktörer bättre hanterar bostadsrelaterade frågor utan regional inblandning. Frågan om resiliens i livsmedelskedjan bör inte heller den hanteras av Region Stockholm utan istället ligga på den statliga nivån som del av totalförsvaret.

Gällande infrastrukturfrågor och regionens fysiska planering är det däremot en absolut nödvändighet att i större utsträckning ta vara på möjligheter till samarbete med stat och kommuner, för att utveckla regionens infrastruktur och långsiktiga förmåga att klara klimatmål. Stockholm är Sveriges starkaste tillväxtregion, och måste även framöver ges förutsättningar för att fortsätta vara det. Alla trafikslag behöver inkluderas i planeringen av infrastrukturens satsningar för att underlätta för invånarnas dagliga behov av transporter, leveranser och underhåll.

Bredbandsutbyggnad för en levande landsbygd och skärgårdsmiljö

En god uppkoppling till internet i hela regionen är viktig. Det innebär också att allt fler ser möjligheterna med att arbeta hemifrån och bosätta sig längre ut i länet. Stockholmsregionen har stora delar landsbygd och skärgård. Med en god internetuppkoppling blir dessa delar alltmer attraktiva att bosätta sig i vilket också kan gynna den regionala utvecklingen på mindre orter i länet. En ökad lokalbefolkning ger underlag för den lokala mataffären och så vidare. Att man dessutom kan arbeta hemma och undvika långa persontransporter är bra för klimatet samtidigt som livspusslet blir enklare att få ihop.

Kristdemokraterna anser att bredbandsutbyggnaden är prioriterad för en levande landsbygd och för att kunna leva och bo i skärgården i Stockholms län.

Trygga och utveckla flygets möjligheter

Stockholm-Mälardalen är Sveriges starkaste tillväxtregion, och måste även framöver ges förutsättningar för att den kan fortsätta att vara det. Ett ökat resande med flyg är bra för svensk tillväxt, men leder också till en ansträngd situation där förutsättningar krävs för att effektivisera och optimera verksamheterna. Infrastrukturprojekt likt Stockholmsförhandlingen och Sverigeförhandlingen har genererat en samverkan mellan stat, region och kommuner för gemensamma och gränsöverskridande infrastrukturesatsningar.

I maj 2025 kommer regeringens samordnare för att stärka Arlandas konkurrenskraft Peter Norman att presentera sin utredning. Kristdemokraterna tycker att så snart utredningen är klar bör en Arlandaförhandling mellan stat och region påbörjas. Med framtidens planering av arbetsplatser och infrastruktur i och omkring Arlandaområdet behöver planeringen få goda möjligheter för att bland annat kunna bosätta sig på ett lämpligt pendlingsavstånd till Arlanda. Detta område sträcker sig runt hela Arlanda-regionen där vi ser att den spårbundna trafiken dras vidare och in till Arlanda på lämpligt sätt. Roslagsbanan bör byggas ut för att korta restiderna för kommunerna i nordöstra Stockholm till Arlanda. E4:an bör breddas med ytterligare ett körfält vilket ökar tillgängligheten från Stockholm, Uppsala, Västerås och Eskilstuna till Arlandaregionen.

Vi vill också att staten tar över som ägare av A-train som idag har monopol på Arlandabanan och att spärravgiften för avstigning på flygplatsen tas bort. Ett konkurrenskraftigt Arlanda är nödvändigt för att säkerställa flygplatsens attraktivitet i synnerhet mot Kastrup i Köpenhamn. På längre sikt måste Arlanda attrahera nuvarande och nya flygbolag att förlägga fler linjer till Stockholm. En ökad tillgänglighet till regionen är positivt inte bara för Stockholm-Mälardalen utan också för hela Sverige. Går det bra för Stockholm, går det bra för Sverige.

Bromma flygplats fyller en viktig funktion som Stockholms citynära flygplats och behöver utvecklas, inte avvecklas. Utöver kommersiell trafik är Bromma flygplats viktig ur både ur beredskapssynpunkt och för ambulansflyget. I takt med klimatomställningen ser vi att Bromma har bra förutsättningar att bli Sveriges första Aerotropolis för ljudlösa elflygplan.

Säkerställ pålitliga förbindelser till och från Stockholm

Behoven av interregional och storregional järnvägstrafik till 2050 bedöms vara så stora att det behövs ytterligare spårkapacitet på Ostkustbanan mellan Stockholm och Uppsala, på Västra Stambanan mellan Älvsjö och Järna samt på Svealandsbanan mellan Södertälje och Nykvarn. Valet av lösning på kapacitetsproblemen behöver utgå från en

samlad analys och en långsiktig inriktning som inkluderar samtliga framtida kapacitetsbehov i järnvägssystemet i länet.

Med den nya containerhamnen Norvik kommer den tunga godstrafiken öka kraftigt på vägnätet på Södertörn. Redan idag är tvärförbindelserna mellan östra Södertörn och E4/E20 hårt belastade. På väg 259 mellan Huddinge och Haninge är var femte fordon en tung lastbil, den högsta andelen i länet. Därför är behovet av den planerade motorvägen Tvärförbindelse Södertörn akut. För att minska sårbarheten i trafiksystemet, avlasta E4/E20 mellan Södertälje och Stockholm och få bort den tunga trafiken från den smala och olycksdrabbade väg 225 mellan Södertälje och Nynäshamn vill vi också att en tunnellsättning för förlängning av väg 73 till E4 söder om Södertälje utreds.

Ökad säkerhet och beredskap

Region Stockholm ansvarar för flera samhällsviktiga verksamheter vilket gör oss till en viktig del i samhällets krisberedskap. Invånarna i Stockholms län ska kunna få tillgång till sjukvård, kollektivtrafik, regional utveckling och kultur även om Sverige drabbas av en kris eller en krigshändelse. Stora delar av Region Stockholms breda verksamhet har högt skyddsvärde, både nationellt och regionalt. Regionens arbete med beredskap och civilt försvar handlar om att stärka organisationens totala förmåga att förebygga och hantera kriser och krig. Alla medarbetare berörs.

Att stärka beredskapen och planeringen för Region Stockholms del i det civila försvaret pågår. Detta arbete innefattar bland annat kompetenshöjning, krigsorganisation, säkerhetsskydd, försörjningsberedskap och en robust IT med motståndskraftiga IT-miljöer.

Som ett led i att stärka beredskapen i sjukvården anser Kristdemokraterna att samtliga akutsjukhus borde ha en helikopterlandningsplats. Det ter sig än viktigare i dagens omvärldssituation med tanke på behovet av robusthet samt total- och civilförsvarsperspektivet. Landningsplats för helikopter finns idag på Södersjukhuset, Karolinska universitetssjukhuset i Solna och Huddinge, Norrtälje sjukhus samt Danderyds sjukhus. Kristdemokraterna vill att Södertälje sjukhus utrustas med en helikopterlandningsplats. Detta då sjukhuset och upptagningsområdet växer och finns i ett socioekonomiskt utsatt område med stora hälsoutmaningar, en påtaglig industriutveckling och en allt svårare trafiksituation. Motorvägen E4/E20 mellan Södertälje och Fittja är hårt belastad och olycksdrabbad och framkomligheten begränsad på väg 259, Glömstavägen, mot Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge. På St Görans sjukhus, är behovet av en helikopterlandningsplats mindre, då det ligger centralt med nära vägförbindelse till Södersjukhuset och Karolinska universitetssjukhuset Solna.

Kristdemokraterna yrkar:

- Klimat- och regionalutvecklingsnämnden bör läggas ned och frågorna inordnas som ett utskott under regionstyrelsen.

- Säkerställ tillgången till bredband i hela länet, även på landsbygden och i skärgården.
- Både Arlanda och Bromma flygplats behöver utvecklas för att säkerställa regionens konkurrenskraft och attraktivitet.
- Säkerställ pålitliga förbindelser till och från Stockholm.
- Att Södertälje sjukhus utrustas med helikopterlandningsplats.

Region Stockholms hållbarhetsarbete

Region Stockholm har höga ambitioner och mål på klimatområdet. Regionen ligger i framkant i sina satsningar och har gjort stora omställningar de senaste åren. Utsläppen per invånare minskar och ligger på nivåer som är drygt hälften så stora som i övriga landet, och påtagligt lägre än i många jämförbara storstadsregioner i världen.

Med antagandet av en ambitiös hållbarhetspolicy och hållbarhetsstrategi skickar detta tydliga signaler om regionens seriösa arbete med att uppfylla Parisavtalet.

Inkludera kärnkraft som energislag i Region Stockholms verksamheter

Stockholm fortsätter att växa och detta leder till att efterfrågan på el även ökar. Bygandet av nya bostäder, utbyggnad av infrastruktur och laddinfrastruktur, ökad elektrifiering av transportsektorn för att nå de högt ställda hållbarhetsmålen i agenda 2030 gör att el- och energiförsörjningen behöver säkerställas. Det är av yttersta vikt att finna långsiktigt hållbara alternativ för den framtida energiförsörjningen utan att äventyra Stockholmsregionens kortsiktiga energiförsörjning.

Kristdemokraterna anser att det är fel att köpt el inom kollektivtrafiken inte inkluderar kärnkraft. Det skulle det vara ekonomiskt fördelaktigare att inkludera kärnkraft i elproduktionen, vilket skulle minska kostnaderna med cirka 21,5 miljoner kronor jämfört med att endast använda förnyelsebara energikällor. Detta tyder på att det finns en ekonomisk ineffektivitet i att utesluta kärnkraft som en möjlig energikälla och att det skulle vara mer fördelaktigt för trafikförvaltningen om den alternativa elproduktionen inkluderade kärnkraft som en del av mixen.

Stärk satsningar på resursoptimering och cirkulära materialflöden

En övergång från linjära till cirkulära materialflöden är en förutsättning för en långsiktigt hållbar resursanvändning. Övergången innebär att resurser utnyttjas, återanvänds och återvinns för att undvika slutgiltigt avfall och möjliggöra en hållbar framtid och välmående planet för kommande generationer. Resursoptimering i sin tur innebär att resurser används smartare för att undvika resursspill.

Tillsammans kan satsningar på resursoptimering och en övergång till cirkulära materialflöden leda till reducering av klimattryck, samt medföra en ekonomisk besparing och förbättrad lönsamhet genom att råvaror, energi och tid tas tillvara.

I fråga om att identifiera förändringar som kan innebära ekonomisk besparing bör detta skyndsamt utredas och omgående påbörjas. En sammanhållen värdekedja för var besparingar, kostnader och effektiviseringsvinster uppstår för att underlätta genomförande, bör upprättas.

Hårdare krav vid upphandlingar för att påverka utsläpp av CO₂ och miljögifter

Offentlig upphandling är den process som offentliga organisationer använder för att göra inköp och står för ungefär en sjättedel av Sveriges BNP. Region Stockholm är en av landets största inköpsorganisationer och har som mål att bli ledande i Europa på hållbar upphandling. Offentlig upphandling har goda förutsättningar att bidra till en hållbar utveckling men står för utmaningar i form av samordning och harmonisering av miljö- och klimatkrav.

Kristdemokraterna anser att offentlig upphandling utgör ett viktigt klimatpolitiskt styrmedel och att Region Stockholm kan göra mycket i arbetet mot att nå nettonollutsläpp genom att ställa högre miljökrav vid upphandling av både varor och tjänster.

Utfasning av icke-nödvändiga och minskning av nödvändiga kemikalier

Inom vården, kollektivtrafiken och fastigheter finns kemikalier som kan vara skadliga både för miljön och för hälsan. För vissa miljögifter har användningen reglerats och utsläppen minskat vilket har lett till lägre halter i både människa och miljö.

Ansträngningar och kraftsamlingar behöver ske för att ersätta skadliga och farliga kemikalier med mer hållbara alternativ. Region Stockholms arbete med att fasa ut alla farliga kemikalier som inte är absolut nödvändiga behöver fortsätta samtidigt som en minskning av nödvändiga kemikalier måste ske.

Långsiktiga investeringar i kollektivtrafiken och alternativa drivmedel

I Klimaträttsutredningens betänkande "Rätt för klimatet" (2022:21) görs bedömningen att om nettonollutsläpp av växthusgaser ska uppnås till år 2045, behöver omställningen av transportsystemet vila på tre ben; transporteffektivt samhälle, hållbara förnybara drivmedel och elektrifiering och energieffektiva fordon och fartyg. Region Stockholm arbetar som aldrig förr med att bygga ut, förnya och förvalta kollektivtrafiken med nya linjer för båtar, tåg och tvärbana samt bussar. Arbetet med att stärka det hållbara resandet och kollektivtrafikens konkurrenskraft i Stockholms län ska fortsätta.

Kristdemokraterna är även positivt inställda till hållbara alternativa drivmedel som bland annat vätgas. I dagsläget finns dock svårigheter som behöver lösas innan vätgasen helt kan aktualiseras som alternativt drivmedel. Bland annat krävs det väldigt mycket el för att skapa vätgasen samt enorma mängder vatten. Grön vätgas är idag även dyrare än

konventionellt tillverkad vätgas. Vätgasen har stor potential att bidra till samhällsomsättningen men det kräver att vi ökar satsningarna på forskning och utveckling av vätgasen.

Kristdemokraterna yrkar:

- Inkludera kärnkraft som en möjlig energikälla i elektrifieringen.
- Stärk satsningar på resursoptimering och cirkulära materialflöden

Regionens fastigheter

Långsiktigt strategiskt perspektiv

Kristdemokraterna vill att förvaltarskap för framtida generationer genomsyrar politiken, inte minst när det gäller fastigheter. Vi vill därför uppdatera ägardirektiven för Locum för att klassificera mark och fastigheter som kan bli verksamhetsmässigt nödvändiga inom 50 år som strategiska.

Energibesparing

Vi vill också ta fram en översikt över hur regionen inom två mandatperioder kan optimera användningen av energibesparande teknik som stärker vår motståndskraft mot extraordinära händelser. Detta inkluderar värmepumpar, solkraft och all reservkraft.

Ökad uthyrning

Vi vill minska vakanserna i befintligt fastighetsbestånd genom att uppdra åt vår organisation att ta fram en "playbook" för korttidsuthyrning 6 månader - 8 år som exempelvis kan användas när en fastighet står tomställd under en längre tid såsom delar av Gamla Karolinska gjort under en tid. Kraften i hela regionens fastighetsbestånd skall användas för att våga ingå lönsamma längre hyresavtal även när ett möjligt renoveringsbehov finns på horisonten. Det är viktigt att Regionens hyror återspeglar marknadens hyressättningar. Här ser vi ett behov av att revidera upp marknadshyrorna för våra fastigheter. Regionens övriga vakanser kan då användas för att evakuera hyresgäster. Under 2024 bör regionen minska vakanserna med 80 000 kvm i Solna (Gamla Karolinska) vilket bör ge regionen ett tillskott om 150 MSEK.

Digitalisering av fastigheter

Kristdemokraterna är starka förespråkare för att främja digitaliseringen av byggnader som ett viktigt medel för att skapa en mer ekonomiskt hållbar och användarvänlig fastighetsförvaltning. Genom att utnyttja realtidsdata, sensorer, dataanalys och IoT-enheter strävar vi efter att minska underhållskostnaderna och förbättra långsiktig hållbarhet inom fastighetssektorn.

Med hjälp av digitaliseringen kan fastighetsägare och förvaltare övervaka byggnadernas tillstånd i realtid. Detta ger dem möjlighet att snabbt identifiera och åtgärda problem innan de eskalerar till kostsamma reparationer. Genom att agera proaktivt på detta sätt kan vi minimera de oväntade utgifterna för underhåll och förlänga byggnadernas livslängd, vilket är i linje med vårt mål att främja långsiktig ekonomisk hållbarhet.

Den digitala transformationen möjliggör också en effektivare användning av resurser, såsom energi och andra operativa kostnader. Genom att optimera dessa resurser kan vi sänka driftkostnaderna och därmed sänka hyror och underhållskostnader för fastighetsägare och hyresgäster. Samtidigt förbättrar digitaliseringen av byggnader användarupplevelsen och fastighetsvärdet. Genom att erbjuda innovativa och användarvänliga lösningar kan vi öka trivseln för de som bor och arbetar i byggnaderna. Detta kan i sin tur öka fastighetsvärdet och attraktiviteten på marknaden. För Kristdemokraterna är digitaliseringen av byggnader en nödvändig investering för att främja både ekonomisk hållbarhet och användarvänlighet inom fastighetssektorn. Genom att anta modern teknik och dataanalys kan vi skapa en mer kostnadseffektiv och hållbar fastighetsförvaltning för framtiden.

Kristdemokraterna yrkar:

- Att digitalisering av byggnader ska öka för regionens samtliga fastigheter

Effektivare upphandlingar

En väsentlig del av regionens kostnader går att finna i upphandlingar av varor och tjänster. År 2024 uppgick upphandlingarnas värde till cirka 5–70 miljarder kronor, året dessförinnan var motsvarande siffra 65 miljarder kronor. Detta är strax under 50 procent av regionens totala budgetomslutning. Det finns här en tydlig skillnad jämfört med den privata sektorn. Inom offentlig verksamhet finns inget intresse hos leverantörerna för effektivisering då det kan leda till budgetnedskärningar. Region Stockholm behöver arbeta aktivt för att pressa ned priserna i de upphandlingar vi genomför, effektiviseringar är nödvändiga. Kristdemokraterna väljer här att gå fram med ett generellt sparbetning om 1 procent av den totala kostnaden för upphandlingar, vilket motsvarar 700 miljoner kronor.

Bekämpa den växande välfärdsbrottsligheten

Den organiserade brottsligheten har de senaste åren brett ut sig med full kraft inom flera delar av samhället. Välfärdsbrottsligheten anses numera vara systemhotande.

Region Stockholm står inför betydande utmaningar med att skydda sig mot välfärdsbrott. Dessa brott, där offentliga medel olagligt omfördelas till privatpersoner eller organisationer, utgör inte bara ekonomiska förluster utan underminerar också förtroendet för offentliga institutioner. En genomgång av rapporter från Brottsförebyggande rådet (Brå) samt studier från Statens offentliga utredningar (SOU)

och Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS) visar på ett akut behov av att förbättra preventiva åtgärder och kontrollsystem.

I takt med att Sverige ser en ökning av rapporterade fall av välfärdsbrott, blir det alltmer nödvändigt att förstärka bakgrundskontroller och att införa mer robusta övervakningssystem. Specifikt inom Region Stockholm har det identifierats att kriminella nätverk systematiskt utnyttjat svagheter i den offentliga förvaltningen för ekonomisk vinning. Det finns även indikationer på att storskaliga operationer, ofta förklädda till lagliga affärsverksamheter, riktar sig mot kritiska sektorer inom offentlig service. Att ta itu med dessa brott kräver inte bara skärpta lagar och regler, utan även en förstärkt samverkan mellan olika myndigheter och en strategisk implementering av teknologiska hjälpmedel som t.ex. automatiserade revisionssystem eller digitala identitets- och tillgångskontrollsystem.

Genom att förhindra att individer med kopplingar till kriminella nätverk får tillgång till känsliga positioner kan vi lättare säkerställa att offentliga medel och resurser hanteras på ett ansvarsfullt och rättvist sätt. Det är avgörande för att upprätthålla en trygg och transparent offentlig sektor som kan tjäna medborgarna utan påverkan från kriminella element. Det är av yttersta vikt att vi som region stärker våra interna processer för att förhindra kriminella aktörers påverkan på vår verksamhet. Vi Kristdemokrater uppmanar till ett proaktivt tillvägagångssätt där vi genom konkreta åtgärder kan skydda både vår personal och de tjänster vi tillhandahåller.

Som en del i arbetet för ett tryggare län, och för att minska risken för att unga ska rekryteras in i gängkriminalitet, föreslår vänsterstyret att regionen bland annat ska delta i samverkan med Stockholms stad och polismyndigheten i det brottsförebyggande projektet Trefas, med målet att få fler individer att fullfölja sin avhoppprocess. Kristdemokraterna välkomnar vänsterstyrets vilja att motverka otryggheten, men vi menar att regionens arbete för ett tryggare län bör omfatta hela Stockholms län och inte bara Stockholms stad.

Kristdemokraterna yrkar:

- Utöver den vanliga kontrollen av brottsregister för alla nyanställda inom Region Stockholms verksamheter, ska regionen genomföra mer omfattande bakgrundskontroller som inkluderar en granskning av deras juridiska och ekonomiska historik
- Region Stockholm ska förstärka samarbetet med Polismyndigheten för att därigenom kontinuerligt kunna uppdatera och bredda bakgrundskontroller med information om kända kriminella nätverk.
- Regionens ska ge chefer och HR-personal inom organisationen särskild utbildning för att effektivt identifiera och hantera tecken på infiltration.
- Att införa specifika mål och indikatorer för att hantera och följa upp misstänkt och känd välfärdsbrottslighet, infiltration och organiserad brottslighet
- Att regionens arbete för ett tryggare län ska omfatta hela Stockholms län

Kultur

Fortsatt stöd till kulturen med fokus på regionens kärnuppdrag

Stockholm har ett stort och rikt kulturliv, där regionens ansvarsområden utgör viktiga beståndsdelar, inte minst när det kommer till folkbildning och stöd till civilsamhället. Detta vill vi värna och utveckla. Kulturen är en viktig del av vårt samhälle och har en stor betydelse både för den enskilde individen och samhället i stort. Kristdemokraterna anser att det är viktigt att kulturpolitiken bidrar till goda grundvillkor för kultursektorn, men att det också är viktigt att upprätthålla respekten för den konstnärliga friheten och principen om armlängds avstånd till kulturen.

En god kulturpolitik måste sträva efter att ta tillvara det värdefulla kulturella arv som tidigare generationer har lämnat efter sig. För den kristdemokratiska ideologin är förvaltarskapet centrala vilket innebär att varje generation har en skyldighet att förvalta det som lämnats av tidigare generationer för att sedan föra det vidare till nästa. Vi vill genom en aktiv medvetenhet och förmedling av de värden som byggt och håller samman vårt samhälle, och genom en varsam och noggrann vård av vårt fysiska kulturarv, se till att den värdefulla kulturen görs tillgänglig och kommer invånarna till del.

Stärk satsningar på bibliotek och läsfrämjande aktiviteter

Bibliotek är en av våra mest besökta kulturinstitutioner och är en viktig bärare av demokrati, kultur och bildning. Rapporter visar att unga i allt högre grad slutar läsa böcker samtidigt som bibliotekens framtida betydelse ifrågasätts i en alltmer föränderlig och digitaliserad omvärld.

I Sverige finns mer än 2 000 bibliotek av olika slag, varav fler än 100 är belägna i Stockholmsregionen. Vi vill värna den unika plats för läsning, informations- och kunskapsökning, folkbildning och möten som bibliotek utgör. Vi vill även se en bred satsning på läsning och kunskapsinhämtning genom att stärka bibliotekens ställning och rikta insatser för läsförståelse och läsinläring där de kommer alla barn till del.

Projekt och verksamhetsstöd i nämnden anser Kristdemokraterna bör användas för att stärka kärnverksamheterna genom kulturella insatser. Ett exempel kan vara att satsa på barn och unga som är inskrivna och vistas på regionens sjukhus, i syfte att underlätta tillvaron för denna grupp och samtidigt stimulera exempelvis läsning. Genomgående menar vi att projekten ska ha extra fokus på att stimulera kultur inom regionens kärnområden, t.ex. vård för olika grupper (äldre, multisjuka med flera) samt inom trafiken.

Folkbildningen

Folkbildningen, som syftar till att på ett demokratiskt och jämlikt sätt få medborgare att ta till sig ny kunskap och nya värderingar, är över 100 år gammal och fyller då som nu en mycket viktig funktion i samhället.

Folkhögskolor och studieförbund har verksamhet i Stockholms läns alla 26 kommuner och har en unik roll i integrationsarbetet samtidigt som den vitaliserar demokratin, håller ihop gemenskaper och skapar förutsättningar för ett gott samhälle. Vi anser att stöd till folkhögskolor och studieförbund är en viktig bildningsverksamhet för Region Stockholm. De spelar en central roll för Stockholmsregionens attraktivitet och tillväxt samtidigt som de kan erbjuda invånare ökad kunskap och de verktyg som underlättar deltagandet i samhällslivet. Vi ser därmed vikten av att fortsätta stödja folkbildningen och den centrala ställning den har för Stockholmsregionen och dess invånare.

Slopa enprocentsregeln för kultursatsningar vid nybyggnation

1937 beslutade Sveriges riksdag att en procent av kostnaderna vid statlig byggnation skulle satsas på konstnärlig gestaltning. När storlandstinget bildades 1971 blev det ett formellt beslut att även här tillämpa regeln, men med upp till 2 procent av kostnaden.

Vi anser att enprocentsregeln, som är ett ekonomiskt krav för kultursatsningar vid nybyggnation, är ett dyrt och ineffektivt sätt att hantera skattebetalarnas pengar. Därför vill vi att den regeln slopas, på så sätt kan vi effektivisera användningen av skattemedlen.

Men konstnärlig utsmyckning är viktig och nödvändig. Både för trivsel och trygghet i kollektivtrafiken samt att den ökar välbefinnandet och stimulerar återhämtning samt läkning efter sjukdom. Det kan också vara värdeskapande i samband med svåra besked och under perioder präglade av sjukdom eller umbäranden. Här har konsten en unik funktion som är dokumenterat behjälplig och förankrad i den svenska välfärden.

Kristdemokraterna är alltså för en rik konstnärlig utsmyckning av de regionala miljöerna, men vi vill se en effektiv användning av de ekonomiska medel som avsätts för att skapa detta. Konstverk av enklare slag kan mycket väl vara läkande utan att kosta mellan 1-2 procent av byggkostnaden för ett nybyggnationsprojekt.

Utveckla Kultursamverkansmodellen

Kultursamverkansmodellen är en modell vars mål är att föra kulturen närmare medborgarna och ge regionerna ett ökat ansvar och ökad frihet inom kulturområdet. Ända sedan modellens införande har ömsesidigheten i relationerna mellan de politiska nivåerna haltat och modellen som skulle innebära en decentralisering har snarare medfört ökade anspråk på styrning från statens sida.

Vi ställer oss positiva till kultursamverkansmodellen som koncept och välkomnar initiativ som ökar det regionala inflytandet över kulturpolitiken och för den närmare regionens invånare. Stockholmsregionen är den folkrikaste regionen och hemvist för den absoluta majoriteten av konstnärer, fria grupper och statliga institutioner som verkar både i länet och hela landet. Samtidigt har modellen under åren utvecklats, utan nämnvärd hänsyn till detta. Kultursamverkansmodellen behöver utvecklas för att kunna rymma Region Stockholms särskilda förutsättningar. För oss kristdemokrater är det

viktigt att det regionala inflytandet kan säkerställas och att den kulturella position som regionen innehar inte äventyras.

Kristdemokraterna yrkar:

- Stimulera satsningar på läs- och skrivfrämjande aktiviteter via Regionbiblioteken
- Att avsätta +2 mkr inom nämndens budget för satsningar på barn och unga som är inskrivna och vistas på Region Stockholms sjukhus
- Slopa 1-procentregeln för kultursatsningar vid nybyggnation

Bilaga 1 - Förändringsförslag

Besparingar och ökade intäkter	Belopp i miljoner kronor		
	2025	2026	2027
HSN - ökning av utomläns- och utlandsvård 10%	227	257	284
HSN - Nej till pilotprojekt arbetstidsförkortning	40	80	0
HSN - Höjning av avgift vid patient som missat operation & halvering av uteblivna besök	250	250	250
Primärvårdsnämnd - närakuter förs in under PVN från HSN	520	530	540
Primärvårdsnämnd - besparing digitala vårdförsök	84	84	84
Effektivare upphandling 1%	700	700	700
Minskad sjukfrånvaro för regionens anställda	150	150	150
Motverka fusk inom offentlig sektor - Implementering av AI	70	90	110
10% effektivisering administration för samtliga nämnder och bolag	320	320	320
Trafik - Höjning av SL-taxa för pensionärer, unga och studerande med 50kr/månadskort	171	180	189
Trafik - Ökat utbud av trafik vilket leder till 2,2% mer resenärer	194	198	202
Trafik - Ökning av reklamintäkter	100	110	120
Trafik - Nej till linje 84 - Värmdö pendelbåt	65	65	65
Trafik - Nej till spärrfri station & gå på bussens alla dörrar samt minskat fuskåkande	50	50	50
Trafik - Nej till sommarlovskort	55	55	55
Trafik - Bra miljöval, Fossilfri el slopas, inköp av kärnkraft för att driva kollektivtrafik godkänns	26	26	26
Färdtjänst - Nej till egenregi om beställningscentral	29	29	29
Trafik - Effektivare lokalanvändning och höjda hyror för kommersiella hyresgäster	100	100	100
Trafik - Stärka kompetens hos förvaltningen om drift i egen regi	3	3	3
Lokaliseringsutredning av tunnelbana till Bromma Parkstad	25	25	0
FSN - Halverade vakanser och effektivare lokalanvändning och höjda hyror	150	150	150
Regionstyrelsen ska inrätta ett programkontor för att utveckla Fordonsdalen (satsning för att stötta regionens fordonsindustri)	5	5	5
Kulturnämnden - Minskad bidragsgivning	100	100	100
Regionledningskontoret - Minskad bidragsgivning	225	225	225
Regionledningskontoret - Nej till förmåncykel	27	27	27
KRN - Lägg ner Klimat och regionutvecklingsnämnden och för över kärnverksamhet under RLK/RS	190	190	190
Summa förändringar av intäkter	3 876	3 999	3 974

Satsningar och ökade kostnader	Belopp i miljoner kronor			Inom/utanför anslagsram
	2025	2026	2027	
<i>HSN - Familjecentraler</i>	-10	-10	-10	<i>Inom ram</i>
<i>HSN - Förstärkt utskrivning</i>	-30	-30	-30	<i>Inom ram</i>
<i>HSN - Resursförstärkning ASiH</i>	-160	-180	-200	Utanför ram
<i>HSN - SPSV</i>	-80	-85	-90	<i>Inom ram</i>
<i>HSN - Säkra forskning riskbaserad mammografi</i>	-6	-6	-6	<i>Inom ram</i>
<i>HSN - Struktur för äldrevaccin</i>	-1	-1	-1	<i>Inom ram</i>
<i>HSN - Osteoporoscentrum</i>	-25	-25	-25	<i>Inom ram</i>
<i>HSN - Silviacertifiera Akutmottagningar</i>	-5	-5	-5	<i>Inom ram</i>
<i>HSN - TBE</i>	-100	-40	-40	Utanför ram
<i>HSN - Närakuter förs in under PVN</i>	-520	-530	-540	Utanför ram
<i>HSN - Mer medel till BUP och vuxenpsykiatri</i>	-100	-100	-100	<i>Inom ram</i>
<i>HSN - Pilotprojekt - hospital at home</i>				<i>Inom ram</i>
<i>HSN - Öka antalet vårdplatser och intensivvårdsplatser</i>				<i>Inom ram</i>
<i>HSN - Tillsätta en arbetsgrupp med fokus att minska de administrativa bördorna för vårdpersonal</i>	-10	-10	-10	<i>Inom ram</i>
<i>HSN Bättre arbetsmiljö</i>	-50	-50	-50	Utanför ram
<i>HSN - Satsning på fler vårdbiträden</i>				<i>Inom ram</i>
<i>PVN Bättre arbetsmiljö på vårdcentralerna</i>	-50	-50	-50	Utanför ram
<i>PVN - Förstärkning av hemsjukvården</i>				<i>Inom ram</i>
<i>PVN Informationskampanj – hur man söker rätt vård. Blankett utskick till befolkningen i regionen.</i>	-30			<i>Inom ram</i>
<i>PVN - Passivlistning - genomförandeplan</i>	-100	-100	-100	<i>Inom ram</i>
<i>Primärvårdsnämnden - Högre ersättning till husläkarmottagningar 1%</i>	-69	-69	-69	Utanför ram
<i>Trafik - Ökning av köpt trafik</i>	-400	-400	-400	Utanför ram
<i>Ny pendelbåtlinje Solna strand - stadshuskajen</i>				<i>Inom ram</i>
<i>Trafik - SL kortet skall gälla som betalning på målartågen</i>	-14	-18	-22	<i>Inom ram</i>
<i>Trygghetsskapande åtgärder (b.la. fler övervakningskameror)</i>				<i>Inom ram</i>
<i>Suicidpreventiva åtgärder (hajtänder, bättre skyltning och varningsmarkeringar)</i>				<i>Inom ram</i>
<i>Införandet av cappingsystem</i>				<i>Inom ram</i>
<i>RLK - Klimat och regionutvecklingsnämnd förs över till RLK</i>	-80	-80	-80	Utanför ram
<i>Bibehållen skattesats på 12.08 kr</i>	-2 522	-2 204	-2 304	Utanför ram
<i>Regionstyrelse (Almi) - Riktade satsningar små och medelstora företag</i>	-2	-2	-2	<i>Inom ram</i>
Summa förändringar av kostnader	-3 951	-3 603	-3 733	

Bilaga 2 - Tabellverk Kristdemokraternas förslag till budget 2025 samt plan för åren 2026-2027

Skatteintäkter

Region Stockholms skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning	Utfall	Budget	Budget	Ändring	Plan	Plan
Mnkr	2023	2024	2025	B25/B24	2026	2027
Skatteintäkter	93 405	99 477	101 560	2,1%	106 056	110 883
Generella statsbidrag	7 718	7 894	8 597	8,9%	8 855	9 121
- varav läkemedelsförmånen	7 718	7 894	8 597	8,9%	8 855	9 121
- varav övriga generella statsbidrag	0	0	0		0	0
Kommunalekonomisk utjämning	-4 095	-4 039	-5 436	34,6%	-5 946	-6 649
- varav inkomstutjämning	-2 803	-3 289	-3 143	-4,4%	-3 258	-3 385
- varav kostnadsutjämning	-2 332	-2 296	-3 153	37,3%	-3 184	-3 339
- varav regleringsbidrag/avgift	1 040	1 546	859	-44,4%	496	75
Summa skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning	97 028	103 332	104 721	1,3%	108 965	113 354
Förändring från föregående år, mkr		6 304	1 389		4 244	4 389
Förändring från föregående år, procent		6,5%	1,3%		4,1%	4,0%
Budget 2024		99 477	104 798		110 161	
Differens			-77		-1 196	
Varav Budget 2024 utjämning		-4 039	-5 140		-5 925	
Differens		0	-297		-21	

Resultaträkning

Resultaträkning	Utfall	Budget	Prognos	Budget	Ändring	Plan	Plan
Mnkr	2023	2024	2024	2025	Bu25/Bu24	2026	2027
Verksamhetens intäkter	30 784	29 682	31 034	30 558	3,0%	30 940	30 973
Personalkostnader och inhyrd personal	-34 435	-34 740	-35 180	-37 485	7,9%	-38 585	-39 681
Pensionskostnader	-7 849	-9 161	-9 190	-7 535	-17,7%	-3 996	-4 812
Köpt hälso- och sjukvård, tandvård, mm.	-27 196	-28 153	-29 105	-30 114	7,0%	-31 466	-31 725
Köpt trafik	-16 005	-16 328	-16 677	-16 493	1,0%	-15 997	-16 484
Övriga kostnader	-31 387	-35 461	-32 320	-34 483	-2,8%	-36 036	-36 647
Verksamhetens kostnader	-116 872	-123 844	-122 472	-126 111	1,8%	-126 080	-129 349
Avskrivningar	-7 080	-7 506	-7 307	-8 067	7,5%	-8 794	-9 174
Verksamhetens nettokostnader	-93 168	-101 667	-98 745	-103 619	1,9%	-103 934	-107 550
Skatteintäkter	93 405	99 477	98 965	101 560	2,1%	106 056	110 883
Generellt statsbidrag	7 718	7 894	8 347	8 597	8,9%	8 855	9 121
Utjämningsystemet	-4 095	-4 039	-3 840	-5 436	34,6%	-5 946	-6 649
Summa samlade skatteintäkter	97 028	103 332	103 472	104 721	1,3%	108 965	113 354
Verksamhetens resultat	3 860	1 666	4 727	1 103	-33,8%	5 031	5 804
Finansiella intäkter	238	201	227	190	-5,4%	188	188
Räntekostnader mm.	-1 360	-2 045	-1 441	-1 984	-3,0%	-2 060	-2 240
Pensionskostnader finansiell del	-3 750	-3 854	-4 460	739	-119,2%	-601	-1 551
Årets resultat	-1 011	-4 032	-947	48		2 557	2 201

Balansräkning

Balansräkning	Utfall	Prognos	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2023	2024	2025	2026	2027
Tillgångar					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar	688	712	602	703	703
Materiella anläggningstillgångar	144 811	157 231	171 230	182 628	185 008
Finansiella anläggningstillgångar	3 962	3 959	3 117	3 117	3 117
Summa anläggningstillgångar	149 460	161 902	174 949	186 448	188 828
Omsättningstillgångar					
Övriga omsättningstillgångar	12 970	13 137	13 215	13 223	13 223
Kassa och bank	4 163	2 513	2 220	2 239	2 239
Summa omsättningstillgångar	17 132	15 650	15 435	15 462	15 462
Summa tillgångar	166 593	177 552	190 384	201 910	204 290
Eget Kapital					
Årets resultat	-1 011	-947	48	2 557	2 201
Övrigt eget kapital	27 000	25 989	25 042	25 090	27 647
Summa eget kapital	25 989	25 042	25 090	27 647	29 848
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	42 253	49 594	51 909	51 853	52 819
Andra avsättningar	532	489	372	372	372
Summa avsättningar	42 785	50 083	52 281	52 226	53 191
Skulder					
Långfristiga skulder lån och leasing	34 448	33 701	38 621	43 309	36 643
Övriga långfristiga skulder	31 679	36 692	42 490	46 783	52 664
Summa långfristiga skulder	66 127	70 393	81 111	90 092	89 306
Kortfristiga skulder	31 692	32 034	31 901	31 945	31 945
Summa skulder	97 819	102 427	113 012	122 037	121 251
Eget kapital, avsättningar och skulder	166 593	177 552	190 384	201 910	204 290
<i>Ansvarsförbindelse för pensioner</i>	<i>22 189</i>	<i>22 687</i>	<i>21 834</i>	<i>20 550</i>	<i>19 534</i>
<i>Soliditet inklusive ansvarsförbindelsen</i>	<i>2,3%</i>	<i>1,3%</i>	<i>1,7%</i>	<i>3,5%</i>	<i>5,0%</i>

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalys	Utfall	Prognos	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2023	2024	2025	2026	2027
Den löpande verksamheten					
Årets resultat	-1 011	-947	48	2 557	2 201
Justering för ej likviditetspåverkande poster	13 227	14 605	10 565	8 033	13 766
Minskning av avsättningar pga utbetalningar	0	0	0	0	0
<i>Medel från verksamheten före förändringar av rörelsekapital</i>	<i>12 215</i>	<i>13 658</i>	<i>10 613</i>	<i>10 590</i>	<i>15 967</i>
Ökning(-) resp minskning(+) av förråd och varulager	45	-55	-78	-8	0
Ökning(-) resp minskning(+) kortfristiga fordringar	849	-112	0	0	0
Ökning (+) resp minskning (-) av kortfristiga skulder (exkl leasing- och lånefinansiering)	1 851	342	-133	44	0
Kassaflöde från den löpande verksamheten	14 960	13 833	10 402	10 626	15 967
Investeringsverksamheten					
Investering i immateriella anläggningstillgångar	0	0	0	0	0
Försäljning av immateriella anläggningstillgångar	0	0	0	0	0
Investering i materiella anläggningstillgångar	-16 761	-19 984	-21 573	-19 835	-15 181
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	0	0	0	0	0
Investering i finansiella anläggningstillgångar	0	0	0	0	0
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar	0	0	0	0	0
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-16 761	-19 984	-21 573	-19 835	-15 181
Finansieringsverksamheten					
Nyupptagna lån	0	0	3 701	4 547	0
Amortering av långfristiga skulder	-758	-826	0	0	-6 666
Ökning/minskning långfristiga fordringar	-841	3	842	0	0
Förändring långfristiga skulder	813	544	2 027	-1 082	292
Förändring av leasingfinansiering	-1 006	-130	-232	-117	0
Erhållna bidrag	5 568	4 676	4 540	5 880	5 588
Minskning av avsättningar pga utbetalningar	0	0	0	0	0
Övrig finansiering	0	0	0	0	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	3 776	4 266	10 879	9 228	-786
Utbetalning bidrag till statlig infrastruktur					
Utbetalning av bidrag till statlig infrastruktur	0	0	0	0	0
Årets kassaflöde	1 975	-1 886	-293	19	0
Likvida medel vid årets början	2 766	4 163	2 513	2 220	2 239
Likvida medel vid årets slut	4 741	2 277	2 220	2 239	2 239

Finansieringsbudget

Mnkr	Utfall	Prognos	Budget	Plan	Plan
	2023	2024	2025	2026	2027
Investeringar	16 761	19 984	21 573	19 835	15 181
- varav nyinvesteringar	12 049	13 507	13 467	12 353	8 313
- varav ersättningsinvesteringar	4 712	6 478	8 106	7 482	6 867
Finansiering egen likviditet	-10 918	-13 833	-10 402	-10 626	-9 300
Medfinansiering	-5 844	-5 320	-5 959	-4 540	-5 880
Lån- och leasingfinansiering	0	-832	-5 213	-4 669	0

Anslag

Mnkr	Budget	Budget	Ändring	Plan	Plan
	2024	2025	B24/B25	2026	2027
Hälso- och sjukvårdsnämnden	66 896,8	70 334,0	5,1%	72 951,4	76 025,6
Primärvårdsnämnden	14 072,9	15 828,4	12,5%	16 631,0	17 449,9
Patientnämnden	35,0	36,1	3,3%	37,3	38,5
Trafiknämnden	13 522,8	14 930,4	10,4%	15 412,8	15 913,4
- varav trafikförvaltningen	11 983,3	13 257,2	10,6%	13 728,2	14 217,1
- varav färdtjänstverksamheten	1 177,0	1 248,0	6,0%	1 248,0	1 248,0
- varav förvaltning för utbyggd tunnelbana	362,5	425,2	17,3%	436,6	448,3
Kulturnämnden	587,0	519,4	-11,5%	536,9	557,6
Regionstyrelsen	2 714,0	2 658	-2,1%	2 765,9	2 947,3
- varav regionledningskontoret	556,2	565,6	1,7%	568,5	568,5
- varav politiska organisationen	204,2	205,2	0,5%	210,2	210,2
- varav bidrag och övrigt	1 953,6	1 887,0	-3,4%	1 980,8	2 155,4
Klimat- och regionutvecklingsnämnden	163,4	0,0	-100%	0,0	13,2
Fastighets- och servicenämnden	0,0	0,0		0,0	0,0
Revisorskollegiet	39,5				
Summa anslag	98 031,4	104 347,5	6,4%	108 377,8	112 975,9

*) Revisorskollegiets anslag bereds av regionfullmäktiges presidium och anges inte i tabellerna.

Resultatkrav

Mnkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Hälso- och sjukvård				
Hälso- och sjukvårdsnämnden	0,0	0,0	0,0	0,0
Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje	0,0	0,0	0,0	0,0
Primärvårdsnämnden	0,0	0,0	0,0	0,0
Patientnämnden	0,0	0,0	0,0	0,0
Stockholms läns sjukvårdsområde	0,0	10,0	10,0	10,0
Karolinska Universitetssjukhuset	54,0	40,0	40,0	40,0
Södersjukhuset AB	26,0	10,0	10,0	10,0
Danderyds Sjukhus AB	23,0	10,0	10,0	10,0
Södertälje Sjukhus AB	6,0	6,0	6,0	6,0
S:t Eriks Ögonsjukhus AB	7,0	6,0	6,0	6,0
Folktandvården Stockholms Län AB	-55,0	70,0	110,0	110,0
Ambulanssjukvården i Storstockholm AB	7,0	10,0	2,0	2,0
Tobiasregistret AB	0,0	0,0	0,0	0,0
MediCarrier AB	3,4	25,0	25,0	25,0
Hälso- och sjukvård totalt	71,5	187,0	219,0	219,0
Kollektivtrafik				
Trafiknämnden	-254,0	735,0	1 401,9	1 437,0
- varav trafikförvaltningen	41,0	100,0	109,0	111,0
- varav färdtjänstverksamheten	4,0	10,0	3,0	3,0
- varav förvaltning för utbyggd tunnelbana	0,0	0,0	0,0	0,0
AB Storstockholms Lokaltrafik	-299,0	625,0	1 289,9	1 323,0
- varav AB SL Finans	0,0	0,0	0,0	0,0
- varav SL Nya Tunnelbanan AB	0,0	0,0	0,0	0,0
- varav Waxholms Ångfartygs AB	0,0	10,0	11,0	11,0
Kollektivtrafik totalt	-254,0	735,0	1 401,9	1 437,0
Kultur				
Kulturnämnden	0,0	0,0	0,0	0,0
Stockholm Film AB	0,0	0,0	0,0	0,0
Kultur totalt	0,0	0,0	0,0	0,0
Regionstyrelsen	0,0	0,0	0,0	0,0
Klimat- och regionutvecklingsnämnden	0,0	0,0	0,0	0,0
Fastigheter och service				
Fastighets- och servicenämnden	494,0	975,0	962,0	962,0
- varav serviceförvaltningen	-79,0	6,0	7,0	7,0
- varav Landstingsfastigheter Stockholm	490,0	816,0	800,0	800,0
- varav NKS Bygg	83,0	153,0	155,0	155,0
Locum AB	4,0	3,0	3,0	3,0

Fastigheter och service totalt	498,0	978,0	965,0	965,0
Övriga				
Revisorskollegiet	0,0	0,0	0,0	0,0
Landstingshuset Stockholm AB	0,0	0,0	0,0	0,0
Koncerngemensamma funktioner				
Skadekontot	0,0	0,0	0,0	0,0
Koncernfinansiering	-4 347,9	-1 851,6	-29,0	-420,0
Koncernjusteringar				
Totalt	-4 032,4	48,4	2 556,9	2 201,0

*Avser resultat före bokslutsdispositioner och skatt, justerat för kostnadseffekt för förändrad diskonteringsränta för pensioner hos bolagen.

Per nämnd/verksamhet

Koncernfinansiering

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Intäkter	120 817	118 311	122 701	127 090
Kostnader	-125	-120	-122	-127
	165	163	730	510
Resultat	-4 348	-1 852	-29	-420

Skadekonto

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Intäkter	19	19	19	19
Kostnader	-19	-19	-19	-19
Resultat	0	0	0	0

Regionledningskontoret

	Budget	Budget	Plan	Plan
	2024	2025	2026	2027
Mnkr				
Intäkter	2 999	2 874	2 979	3 161
- varav anslag	2 714	2 658	2 765	2 947
Kostnader	-2 999	-2 874	-2 973	-3 148
- varav regionledningskontoret	-556	-566	-568	-568
- varav politiska organisationen	-204	-205	-210	-210
- varav bidrag och övrigt	-1 954	-1 887	-1 987	-2 168
Resultat	0	0	0	0

Hälso- och sjukvårdsnämnden

	Budget	Budget	Plan	Plan
	2024	2025	2026	2027
Mnkr				
Intäkter	90 562	88 883	91 500	94 575
- varav anslag	66 897	70 334	72 951	76 026
Köpt vård	-70 395	-73 593	-76 731	-78 268
Läkemedelsförmånen	-8 215	-8 548	-8 908	-8 908
Övriga kostnader inkl. finansnetto	-11 952	-6 742	-5 862	-7 399
<i>Summa kostnader</i>	<i>-90 562</i>	<i>-88 883</i>	<i>-91 500</i>	<i>-94 575</i>
Resultat	0	0	0	0

Primärvårdsnämnden

	Budget	Budget	Plan	Plan
	2024	2025	2026	2027
Mnkr				
Intäkter	14 476	16 373	17 096	17 915
- varav anslag	14 073	15 828	16 631	17 450
Kostnader	-14 476	-16 373	-17 096	-17 915
Resultat	0	0	0	0

Patientnämnden

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Intäkter	42	38	39	40
- varav anslag	35	36	37	39
Kostnader	-42	-38	-39	-40
Resultat	0	0	0	0

Stockholms läns sjukvårdsområde

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Resultat	0	10	10	10

Karolinska Universitetssjukhuset

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Resultat	54	40	40	40

Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
<i>Medlemsbidrag</i>	530	1 862	1 990	2 061

Trafiknämnden inkl FUT

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Intäkter	28 113	29 879	30 626	30 289
- varav anslag	13 523	14 930	15 413	15 913
- varav biljettintäkter	9 489	10 066	10 317	10 340
Summa kostnader	-28 367	-29 144	-29 224	-28 852
Resultat	-254	735	1 402	1 437

Trafikförvaltningen

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Intäkter	13 994	14 212	14 813	14 813
- varav anslag	11 983	13 257	13 728	14 217
Kostnader	-13 953	-14 112	-14 704	-14 702
Resultat	41	100	109	111

Färdtjänstverksamhet

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Intäkter	1 964	2 102	2 160	2 089
- varav anslag	1 177	1 248	1 248	1 248
Kostnader	-1 960	-2 092	-2 157	-2 086
Resultat	4	10	3	3

Förvaltning för utbyggd tunnelbana

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Intäkter	1 055	1 107	1 084	1 096
- varav anslag	363	425	437	448
Kostnader	-1 055	-1 107	-1 084	-1 096
Resultat	0	0	0	0

Klimat- och regionutvecklingsnämnden

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Intäkter	163	0	0	0
- varav anslag	163	0	0	0
Kostnader	-163	0	0	0
Resultat	0	0	0	0

Kulturnämnden

	Budget	Budget	Plan	Plan
	2024	2025	2026	2027
Mnkr				
Intäkter	655	573	591	611
- varav anslag	587	519	537	558
Kostnader	-655	-573	-591	-611
Resultat	0	0	0	0

Fastighets- och servicenämnden

	Budget	Budget	Plan	Plan
	2024	2025	2026	2027
Mnkr				
Intäkter	8 417	8 876	9 114	9 114
- varav anslag	0	0	0	0
Kostnader	-7 923	-7 901	-8 152	-8 152
Resultat	494	975	962	962
<i>Resultat exklusive pensionseffekt</i>	<i>581</i>	<i>975</i>	<i>962</i>	<i>962</i>

Landstingsfastigheter Stockholm

	Budget	Budget	Plan	Plan
	2024	2025	2026	2027
Mnkr				
Intäkter	4 214	4 530	4 709	4 709
Kostnader	-3 724	-3 714	-3 909	-3 909
Resultat	490	816	800	800

NKS Bygg

	Budget	Budget	Plan	Plan
	2024	2025	2026	2027
Mnkr				
Intäkter	2 336	2 406	2 417	2 417
Kostnader	-2 253	-2 253	-2 262	-2 262
Resultat	83	153	155	155

Serviceförvaltningen

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Intäkter	1 984	2 056	2 106	2 106
- varav anslag	0	0	0	0
Kostnader	-2 063	-2 050	-2 099	-2 099
Resultat	-79	6	7	7
<i>Resultat exklusive pensionseffekt</i>	<i>8</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>7</i>

Revisorskontoret

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Intäkter	48	44	45	45
- varav anslag	40	42	43	44
Kostnader	-48	-44	-45	-45
Resultat	0	0	0	0

Landstingshuset i Stockholm AB

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Resultat	0	0	0	0

**Avser resultat före bokslutsdispositioner och skatt, justerat för kostnadseffekt för förändrad diskonteringsränta för pensioner hos bolagen.*

Södersjukhuset AB

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Resultat	26	10	10	10

Danderyds Sjukhus AB

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Resultat	23	10	10	10

Södertälje Sjukhus AB

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Resultat	6	6	6	6

S:t Eriks Ögonsjukhus AB

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Resultat	7	6	6	6

Folktandvården Stockholms Län AB

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Resultat	-55	70	110	110
<i>Resultat exklusive pensionseffekt</i>	110	70	110	110

Ambulanssjukvården i Storstockholm AB

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Resultat	7	10	2	2

Tobiasregistret AB

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Resultat	0	0	0	0

MediCarrier AB

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Resultat	3	25	25	25
<i>Resultat exklusive pensionseffekt</i>	11	25	25	25

Locum AB

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Intäkter	394	428	427	427
Kostnader	-390	-425	-424	-424
Resultat	4	3	3	3

Film Stockholm AB

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Resultat	0	0	0	0

AB Storstockholms Lokaltrafik

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mnkr	2024	2025	2026	2027
Intäkter	25 749	26 862	27 467	27 500
- varav biljettintäkter	9 580	10 158	10 409	10 432
Summa kostnader	-26 048	-26 237	-26 177	-26 177
Resultat	-299	625	1 290	1 323

STHLM